Ազգ
Azg armenian daily
22 ՅՈՒԼԻՍ 2000 ՇԱԲԱԹ 136 (2104)

Ցեղասպանության ուսումնասիրության կենտրոն Լոնդոնում

ԼՈՆԴՈՆ, 21 ՅՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Յուլիսի 21-ին Մեծ Բրիտանիայում բացվում է ցեղասպանության հանգեցնող պատճառների ուսումնասիրության աշխարհում առաջին հետազոտական ինստիտուտը: Լոնդոնի այդ կենտրոնում կաշխատեն գիտնականներ տարբեր երկրներից: Ինչպես նշում է BBC-ն, ուսումնասիրությունների նպատակներից մեկն է հասկանալ, թե ինչպիսի գործոններ են հանգեցնում ցեղասպանության, որպեսզի կարելի լինի մշակել ցեղասպանության վտանգի վաղ կանխատեսման համակարգ:

Նոր կենտրոնը երկու եղբայրների՝ բրիտանացի Սթիվեն եւ Ջեյմս Սմիթների հղացումն է: Բրիտանական կառավարությունը պաշտպանել է այդ ինստիտուտի ստեղծման գաղափարը, իսկ նրա պատվավոր անդամների թվում են արքեպիսկոպոս Դեզմոնդ Տուտուն Հարավային Աֆրիկայից եւ Հաագայի միջազգային տրիբունալի նախկին գլխավոր դատախազ, դատավոր Ռիչարդ Գոլդսթոունը:

ԲԱՇԽՈՂ ՑԱՆՑԵՐ

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության հայտարարությունը

Էլեկտրաէներգիա բաշխող ընկերությունների մասնավորեցումն այլընտրանք չունի

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչությունը վերլուծելով հանրապետության էներգետիկ ոլորտում ստեղծված իրավիճակը, վերջին տարիներին համակարգի զարգացման առանձնահատկությունները, հավատարիմ մնալով ռամկավարության եւ ազատ շուկայական հարաբերությունների սկզբունքներին, ելնելով ժողովրդի կենսական շահերից եւ տնտեսության զարգացման օրինաչափություններից, նպատակահարմար է գտնում իրականացնել էլեկտրաէներգիա բաշխող ընկերությունների մասնավորեցումը:

Էլեկտրաէներգիա բաշխող ընկերությունների մասնավորեցման արդյունքում հնարավորություն կստեղծվի ազգաբնակչությանը էլեկտրաէներգիայի անխափան եւ հուսալի մատակարարում ապահովելու համար, որի արդյունքը կհանդիսանա բաշխիչ ցանցերի հուսալիության բարձրացման եւ էլեկտրաէներգիայի գերնորմատիվային կորուստների նվազման, ինչպես նաեւ տարիներ շարունակ համակարգում արմատավորված կոռուպցիայի վերացումը: Մասնավորեցման գործընթացը թույլ կտա նաեւ ապահովել անհրաժեշտ նյութական ներդրումներ՝ ուղղված բաշխիչ էլեկտրական ցանցերի տեխնիկական վերազինման, ընդլայնման եւ զարգացման համար, մի կողմից ստեղծելով նոր աշխատատեղեր՝ նյութական արտադրության ոլորտում, մյուս կողմից կրճատելով գործին վնասող էլեկտրաքյուրոկրատիայի բանակը, որի առկայությունը տարիներ շարունակ բացասաբար է անդրադառնում տնտեսության զարգացման գործում: Հնարավորություն է ստեղծվում համալրել հանրապետության պետական բյուջեն:

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը գտնում է, որ էլեկտրաէներգիա բաշխող ընկերությունների սեփականաշնորհման հիմքում պետք է ընկած լինի տնտեսական նպատակահարմարության սկզբունքը՝ լավագույն պայմաններով վաճառքը եւ ազգաբնակչության, ինչպես նաեւ տնտեսվարող սուբյեկտների համար, էլեկտրաէներգիայի ընդունելի սակագների երաշխավորությունը գնորդի կողմից:

Հաշվի առնելով անցյալ տարիների մի շարք անընդունելի, անգամ հանցավոր տնտեսական գործարքները (օրինակ, Արմենտելը), ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը նպատակահարմար է գտնում օրենքի ուժով ամրագրել էլեկտրաէներգիա բաշխող ընկերությունների մասնավորեցման գործընթացի բույլատրելի հրապարակայնությունը, ինչպես նաեւ հասարակության կողմից վերահսկողության համար հնարավոր մեխանիզմների ստեղծումը:

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը դրական կգտներ, եթե բաշխող ընկերությունների մասնավորեցման հետեւանքով չստեղծվեր այդ բացառիկ ռազմավարական նշանակություն ունեցող ճյուղի տնտեսական մենաշնորհ, որը հետագայում կարող է ունենալ անցանկալի քաղաքական հետեւանքներ:

Էլեկտրաէներգիա բաշխող ընկերությունների մասնավորեցումը նախ եւ առաջ ելնում է սպառողի անմիջական շահերից եւ տնտեսական առումով այլընտրանք չունի:

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Սահմանադրության մեջ մարդու իրավունքներն իբրեւ բարձրագույն արժեք ճանաչված չեն»

ՄԴ անդամի կարծիքով՝ պետք է փոփոխել Սահմանադրության գաղափարախոսությունը

ՄԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀՀ Սահմանադրական դատարանի անդամ Ֆելիքս Թոխյանը սահմանադրական փոփոխություններ նախապատրաստող երկու հանձնաժողովների անդամ է: USAID-ը (ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալություն) եւ ամերիկյան «Քեմոնիքս ինտերնեշնլ» ընկերությունը նրան հրավիրել էին հուլիսի 21-ին Թեքեյան կենտրոնում իրավական թեմաները լուսաբանող լրագրողների համար կազմակերպած հերթական սեմինարում ներկայացնելու սահմանադրական բարեփոխումներ կատարելու նպատակներն ու ընթացքը: ՀՀ Նախագահին առընթեր սահմանադրական փոփոխություններ նախապատրաստող հանձնաժողովի անդամ Ֆելիքս Թոխյանը լրագրողներին տեղեկացրեց, որ այդ նպատակով 98 թ. ձեւավորված առաջին հանձնաժողովում թեպետ իրավաբանները մեծամասնություն չէին, այնուամենայնիվ լուրջ աշխատանքներ են կատարվել: Նրանց նախապատրաստած փոփոխությունների երկու փաթեթները փոխանցվել են 99 թ. ձեւավորված սահմանադրական փոփոխություններ նախապատրաստող նոր հանձնաժողովին, որն այս անգամ միայն իրավաբաններից է կազմավորվել: Պրն Թոխյանի ասելով, հանձնաժողովում ընդգրկվել են լավագույն մասնագետները, բացառությամբ մի քանիսի, որոնց չանձնավորեց:

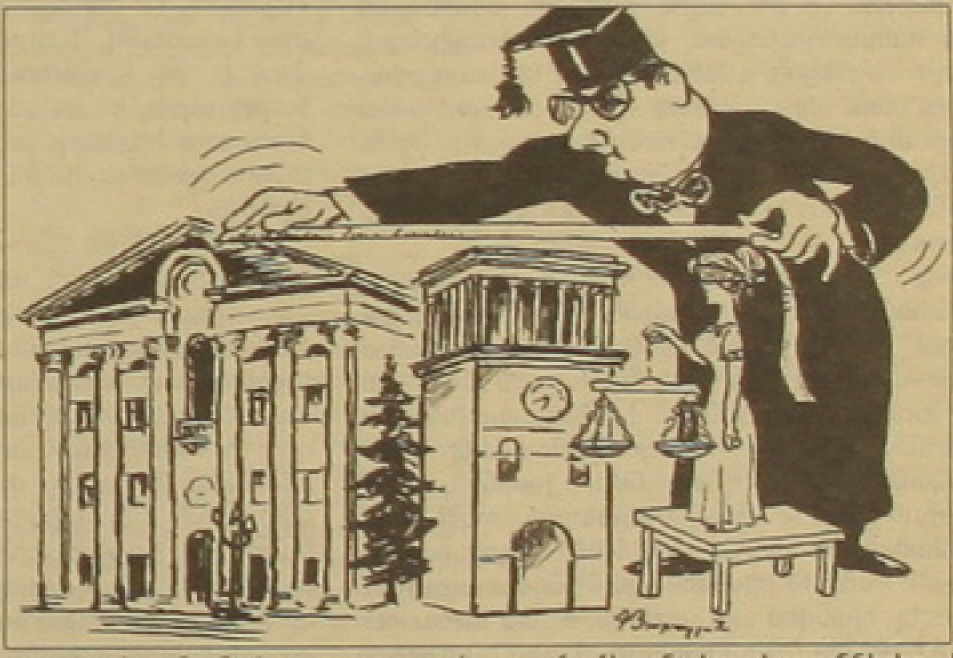

Տես էջ 2

Քըրք Քըրքորյանը՝ Մ. Նահանգների 10-րդ խոշորագույն դոնոր

ԳԼԵՆԴԵԼ, 21 ՅՈՒԼԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Հայկական ծագումով հայտնի ամերիկյան ձեռներեց Քըրք Քըրքորյանը «Թայմ» թերթի կողմից ճանաչվել է ԱՄՆ-ի 10-րդ խոշորագույն դոնորը: Պարբերականի հրապարակած ցանկի առաջին երեք տեղերը զբաղեցնում են համապատասխանաբար Microsoft ընկերության սեփականատերեր Բիլ եւ Մելինդա Գեյթսերը, «Սորոս» հիմնադրամի նախագահ Ջորջ Սորոսը եւ CNN-ի հիմնադիր Թեդ Թըրները:

Քըրքորյանը 250 մլն դոլար է հատկացրել «Հայաստանին եւ այլ պետությունների մարդասիրական օգնություն ցույց տվող» «Լինսի» հիմնադրամին, նշում է «Թայմ»-ը:

ՕԿԻՆԱՎԱ

«Մեծ ութնյակը» պայքարում է աղքատության դեմ

ՏՈԿԻՈ, 21 ՅՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ճապոնիայի Օկինավա կղզում սկսվել է «Մեծ ութնյակի» երկրների գագաթաժողովը, ուր քննարկվում են աղքատության դեմ պայքարի միջոցները եւ զարգացող երկրների պարտքի բեռը թեթեւացնելու ուղիները: Նստաշրջանում նախագահող բրիտանական վարչապետ Թոնի Բլերը ասել է, որ ձգտելու է հասնել իր գործընկերներից 100 մլրդ. դոլար գումարի պարտքը դուրս գրելու խոստումների կատարման: Սակայն, ինչպես հաղորդում է BBC-ն, «Մեծ ութնյակի» առաջնորդները ցանկանում են երաշխիքներ ստանալ, որ խնայած փողերը չեն գնա տարածաշրջանային հակամարտությունների ֆինանսավորմանը:

Քննարկվելու են նաեւ ՁԻԱՀ-ի դեմ պայքարի միջոցները եւ աղքատ երկրների համար ինտերնետի մատչելիության եւ տեխնոլոգիական օգնության տրամադրման ծրագրերը: Օկինավայի հանդիպման գլխավոր թեման է միջազգային ֆինանսական այն բարեփոխումների արդյունքների քննարկումը, որոնք հարուցվել էին Ասիայի երկրներում 90-ական թթ. վերջի ֆինանսական ճգնաժամով: Ինչպես հաղորդում է BBC-ն, Ռուսաստանին սպասում է հույժ տհաճ բանավեճ, քանի որ «Մեծ ութնյակի» հավանությանն արժանացած զեկույցը քննադատում է Մոսկվային փողերի լվացման դեմ պայքարում անբավարար ակտիվ միջոցների համար:

Կաթողիկոսը մեկ շաբաթ կլինի Շիրակում

Շիրակի հոգեւոր թեմի առաջնորդարանը տեղեկացրեց, որ Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն հուլիսի 24-30-ը հովվապետական պաշտոնական այցով կլինի Շիրակում՝ «հանդիպելու իր սիրեցյալ զավակաց հետ եւ բաշխելու իր հայրական ու հայրապետական օրհնությունը»: Վեհափառը հուլիսի 24-ի երեկոյան կժամանի Գյումրի: Հաջորդ չորս օրերին նա հովվապետական այցով կլինի Արթիկի, Մարալիկի, Ախուրյանի, Աշոցքի եւ Ամասիայի ենթաշրջանների թվով 14 համայնքներում, իսկ հուլիսի 29-ին կնախագահի մարզկենտրոնի Անի թաղամասի նոր կառուցվող Ս. Հակոբ եկեղեցու հիմնարկեքի արարողությունը: Հուլիսի 30-ի առավոտյան՝ Վարդավառի տոնին կաթողիկոսը պատարագ կմատուցի Գյումրու Ս. Յոթվերք մայր եկեղեցում եւ իր հովվապետական պատգամը կփոխանցի «Շիրակի թեմի հավատացյալ զավակներին»:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ
Գյումրի

Սերժ Սարգսյանը կմեկնի Միացյալ Նահանգներ

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՅՈՒՆԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Հուլիսի 23-ին Հայաստանի պաշտպանության նախարար, Հայաստանի նախագահին առընթեր անվտանգության խորհրդի քարտուղար Սերժ Սարգսյանը պաշտոնական այցով կմեկնի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ: Այդ մասին հաղորդեցին ՀՀ պաշտպանության նախարարության տեղեկատվության եւ քարոզչության վարչությունում:

Հուլիսի 24-ին Հայաստանի պաշտպանության նախարարին կընդունի ԱՄՆ պաշտպանության նախարար Ուիլյամ Քոենը: Միացյալ Նահանգներ Սերժ Սարգսյանի այցի հիմնական նպատակը ներկա իրավիճակի եւ երկու պետությունների միջեւ ռազմական եւ ռազմաքաղաքական համագործակցության հեռանկարների քննարկումն է: Այցի ընթացքում կստորագրվի զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածմանը հակազդելու վերաբերյալ հայ-ամերիկյան միջկառավարական համաձայնագիր:

Ինչպես ԱՄՆ պաշտպանության նախարարի հետ նախատեսված հանդիպումների ընթացքում, այնպես էլ Պետդեպարտամենտի բարձրաստիճան աշխատակիցների հետ կքննարկվեն Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման, տարածաշրջանային անվտանգության հարցերը, փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող այլ հարցեր:

Պաշտպանության նախարարը կընդունվի Ամերիկայի հայկական վեհաժողովում, կհանդիպի հայկական սփյուռքի ներկայացուցիչների հետ: Հուլիսի 26-ին Սերժ Սարգսյանը կվերադառնա Երեւան:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԲՈԼՈՐ
BOND եվ L&M
ԾԽՈՂՆԵՐԻՆ ԵՎ ՎԱՃԱՌՈՂՆԵՐԻՆ

«Պարես Արմենիա» ընկերությունը, որ «Ֆիլիպ Մորիսի» պաշտոնական ներմուծողն է Հայաստանում, տեղեկացնում է բոլոր սպառողներին, որ Հայաստանի շուկայում հայտնվել են կեղծ L&M եւ Bond տեսակի սիգարետներ, որոնք հստակ կարելի է տարբերել նրանց վրա փակցված հին՝ 1998 թ. ակցիզային դրոշմանիշներով: Բոլոր ոսկեգույն նշագծերը խամրած են եւ տարբերվում են օրիգինալից: Տարբերվում է նաեւ ծխախոտաստուփն իր դիզայնով, վերջին 2 ամիսներին Հայաստանի շուկայում վաճառվող «Ֆիլիպ Մորիսի» արտադրանքից: Մենք անհանգստանում ենք, որ մեր սպառողները գնելով այս կեղծ ծխախոտները, կհիասթափվեն ոչ համապատասխան որակից: «Ֆիլիպ Մորիս» եւ «Պարես Արմենիա» ընկերությունները կանեն բոլոր քայլերը սպառողին պաշտպանելու եւ կեղծ ծխախոտների վաճառքը կանխարգելելու համար:

Հ. Գ. Օգոստոսի 1-ից գործելու է նոր օրենքը, որով հին դրոշմանիշներով ծխախոտների վաճառքն արգելվելու է:

ՄԱՆՐԱՊԱՏՈՒՄՆԵՐ

Ինչո՞վ բացատրել դեմարշը

Երրորդ Հանրապետության խորհրդարանի տասնամյա հոբելյանը տպավորիչ էր։ Հավաքվել էր պատգամավորական երեք սերունդ, որը փաստորեն Հայաստանի նոր պատմության կրողն ու գրողն է։ Ասացվեց, թե չասացվեց այդ պատմությունը, լավ թե վատ գրեցին այն պատգամավորական կազմերը՝ այլ հարց է։

Ասածիս առումով անտրամաբանական էր ՀՀՇ-ի վերնախավի բացակայությունը։ Ինչո՞վ բացատրել դեմարշը։ Նեղացած են հասարակությունից, որը այդպես էլ չգնահատեց նախկինների ճիգերը ի նպաստ նոր հանրապետության կայացման։ Բայց նեղացածը նեղացկոտ դիրք ընդունելով, այլ բնագավառներում չի ակտիվանա։ Սրանք հակառակը՝ հոկտեմբերի 27-ից սկսած, ակտիվության մի նոր շնչով առեցին, սեմինարներից դադար չունեցան, միտինգներ հրավիրեցին, Մեղրի մեկնեցին, գրքեր գրեցին ու ներկայացրին...

Կա նաեւ այլ տարբերակ՝ «լայեր չարեցին»։ Սակայն այդ դեպքում եւս հարց է ծագում՝ ո՞նց են պատկերացնում իրենց վերադարձը քաղաքական դաշտ, ո՞ւմ հետ ու ո՞նց պիտի հարաբերություններ կառուցեն։

Սրանով իսկ պատգամավորների հոբելյանական տասնամյակի հոբելյանական միջոցառումը կայացավ առանց պատմական խոսնակ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ու նրա հետնորդ Բաբկեն Արարքցյանի։ Խոսնակների բանակն էլ ներկայացվեց բացառապես Խոսրով Հարությունյանով, քանի որ բացակաների թվում էր նաեւ ներկա խոսնակ Արմեն Խաչատրյանը։ Որ Արմեն Խաչատրյանը պետք եղած ժամանակ իր տեղում չի լինում՝ արդեն հանրահայտ է։ Քանի որ պաշտոնական հայտարարություն չի եղել, հիմնվեմ այն լուրերին, որ նա արձակուրդում է՝ մեկնել է Ղրիմ հանգստանալու։ Ինչը դրդեց պրն Խաչատրյանին անհապաղ հոգալ սեփական հանգստի հարցը՝ եւս անհայտ է։ Չար լեզուները վերագրում են խոսնակի արձակուրդը մոտ օրերս ԱԺ-ում բաշխիչ էլեկտրացանցերի սեփականաշնորհմանը նվիրված օրենքի քննարկմանը։ Բայց ես այդ լուրերին չեմ հավատում, չնայած չեմ բացառի, տարակուսանքի մեջ եմ՝ ինչո՞ւ խոսնակը գործընկերների հետ արձակուրդ չգնաց, ինչո՞ւ չսպասեց նախատեսված քննարկումների ավարտին։

Մի կողմից՝ պատասխան չկա, մյուս կողմից... Ասում են, թե խոսնակը հանգստանում է Ֆորոսում։ Ասված մի առասպել. Ֆորոսը լավ տեղ չէ։ Ով գնում է Ֆորոս, պաշտոնից զրկվում է։ Մի՞թե այդպես էլ կա։

Այդ մտքի հետ ես ընդհանրապես համակերպվել չեմ կարող։

«Այ, էսենց էլ ապրում ենք...»

Վերջերս ձեռքս անցավ «Կումայրի» թերթի թիվ 25 օրինակը, որի առաջին իսկ էջում տպագրված էր Ա. Աղասյանի ստորագրությամբ «Դու ինձ, ես քեզ... Դու ինձ» վերնագրով զարմանալի մի նյութ։ «Այ մարդ, էս ժողովրդավարությունը շատ բարդ բան է» ասելով, Ա. Աղասյանը զարմացած պատմում էր, թե Գյումրիում գույքահարկն ու հողի հարկը սկսել են գանձել ԲԸՏ-ներում (՞)։ Ով չվճարի այդ հարկերը, աշխատավարձ չստանալու խնդիր կունենա, հայտնել է նրան ԲԸՏ-ի աշխատակիցը։

Պարզ է, խնդիր կարող են ունենալ միայն պետական համակարգի, այսպես կոչված՝ բյուջետային աշխատողները։ Սակայն հետեւելով պրն Աղասյանի պատմածին, պետք է եզրակացնել, որ գյումրեցիներին աշխատավարձով չեն ճնշի։ Այլ պարագայում քաղաքապետը կզրկվի հասանելիք գումարից։ Ըստ հեղինակի, «պարզվում է, որ ստված աշխատավարձի դիմաց (ի դեպ, զգալիորեն ուշացած) հրապարակային երախտագիտություն պետք է հայտնես։ Երախտագիտության նախաձեռնությունն էլ հենց քաղաքապետարանից է գալիս. մշակութային եւ նախակրթական հիմնարկներում շրջող տեսախցիկը գործի է դրվում քաղաքապետարանի լրատվության բաժնի կողմից, որն իրեն նաեւ քաղաքապետի մեծարման եւ փառաբանման պարտականություններ է վերագրել։ Ինչպես կասեր գռվագի հերոսը, «այ, էսենց էլ ապրում ենք», եզրահանգում է հեղինակը։

Ա. Գ.

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հոգեհանգստյան արարողություն՝ ի հիշատակ Ալեք եւ Մարի Մանուկյանների

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսը հուլիսի 21-ին այցելեց Երեւանում կառուցվող Սբ. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի, որտեղ Վեհափառի հանդիսապետությամբ հոգեհանգստյան արարողություն կատարվեց ազգային բարերարներ Ալեք եւ Մարի Մանուկյանների հիշատակին։ Վեհափառ հայրապետը ներկաներին հիշեցրեց, որ Ալեք եւ Մարի Մանուկյանները խոստացել էին 3 մլն դոլար նվիրաբերել Երեւանի Մայր տաճարի շինարարության նպատակով, այնուհետեւ, մեծ բարերարների մահվանից հետո, նրանց զավակները՝ Լուիզ-Սիմոն եւ Ռիչարդ Մանուկյանները ոչ միայն կատարել են ծնողների խոստը, այլեւ լրացուցիչ եւս 2 մլն դոլար են տրամադրել եկեղեցու շինարարության համար։ Եկեղեցու օծման արարողությունը նախատեսված է 2001 թվականի սեպտեմբերին։

Հոգեհանգստյան արարողությանը ներկա էին Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանը, ԳԱԱ անդամներ եւ մի խումբ ԱԺ պատգամավորներ, որոնք հերթական այցն էին կատարել կառուցվող Մայր տաճար։ Ողջունելով ակադեմիկոսներին, Վեհափառ հայրապետը գիտնականների այցելությունը գնահատեց որպես Հայ առաքելական եկեղեցու հանդեպ նրանց ուշադրության եւ զորակցության դրսեւորում։ Ֆադեյ Սարգսյանն իր խոսքում կարեւորեց Հայ առաքելական եկեղեցու դերը հայ ժողովրդի կյանքում, ինչպես նաեւ հայոց պետականության կայացման գործում։ «Անկախ պետականությունը պետք է հիմնվի քրիստոնեական բարոյականության սկզբունքների վրա, հակառակ դեպքում այդ պետականությունը կայուն լինել չի կարող», պատասխանեց Վեհափառը։

Շինարարության ղեկավար Էդուարդ Բալասանյանը ներկաներին ծանոթացրեց Սբ. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու, ինչպես նաեւ Սբ. Տրդատ եւ Սբ. Աշխեն մատուռների շինարարության ընթացքին։ Նա նշեց, որ Մայր տաճարի գլխավոր սրահը նախատեսված է 1700 մարդու համար, օրյակը՝ 120, իսկ մատուռները՝ 100-ական հավատացյալների համար։ Վեհափառը շինարարության ղեկավարի ուշադրությունը հրավիրեց եկեղեցին օդափոխիչներով ապահովելու անհրաժեշտության վրա։

«Նոյյան տապանի» թղթակցի հետ զրույցում է. Բալասանյանը հայտնեց, որ եկեղեցու շինարարությունն ընթանում է պլանավորված, արդեն օծված են 4 խաչերը եւ այժմ ընթանում են երեսպատման աշխատանքները։ Շինարարությունը նախատեսված է ավարտել 2001 թ. հունիսին։

Լրագրողները Վեհափառին խնդրեցին մեկնաբանել այն տեղեկատվությունը, որ օրերս Վրաստանի հին մայրաքաղաք Մցխեթում տոնվում էր Վրաստանի կողմից քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն ընդունելու 1700-ամյակը։ Կաթողիկոսը հույս հայտնեց, որ «դա շփոթմունք կարող է լինել», եւ հայտարարեց. «Հստակ է եւ անժխտելի, որ քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն առաջին անգամ ընդունել են հայերը»։

Երեւանից Բաքու ուղարկվեցին եւս երեք ադրբեջանցի ռազմագերիներ

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Եւս երեք ադրբեջանցի ռազմագերիներ հուլիսի 21-ին Երեւանից ուղարկվեցին Բաքու։ Այսպիսով, Հայաստանում մնացին երկու ռազմագերիներ, որոնք պատահականորեն անցել են սահմանը։ Նրանց Բաքու ուղարկելը կախված է միայն նրանց սեփական կամքից. հայկական իշխանությունները չեն խոչընդոտում դրան։

Ինչպես հայտարարեց «Ընդդեմ իրավական բռնության» հիմնադրամի նախագահ Լարիսա Ալավերդյանը, ռազմագերիները երկյուղում են, որ Ադրբեջանում իրենց կհետապնդեն գերի ընկնելու համար։ Հիմնադրամը մտադիր է շարունակել աշխատանքը ադրբեջանցի գործընկերների, առաջին հերթին՝ Ադրբեջանի Իրավապաշտպան կենտրոնի, ինչպես նաեւ միջազգային կազմակերպությունների հետ՝ ռազմագերիների իրավունքների պաշտպանության առահովման եւ նրանց հայրենիք վերադառնալու հարցերի ուղղությամբ։ Նա հայտնեց նաեւ, որ Ադրբեջանը երաշխավորում է ռազմագերիների իրավունքների պաշտպանությունը նախ եւ առաջ նրանով, որ միացել է 1949 թվականի Ժնեւի կոնվենցիաներին եւ 1978 թ. արձանագրություններին, եւ վկայակոչեց ադրբեջանական կողմի տվյալները, համաձայն որոնց հայրենիք վերադարձած 1607 ադրբեջանցի ռազմագերիներից դատապարտվել են ընդամենը 14-ը, ընդ որում դատապարտվածների հիմնական մասը մեղադրվում էր գերության մեջ գտնվելու ժամանակ իրենց իսկ հայրենակիցների նկատմամբ դաժան վերաբերմունք ցուցաբերելու մեջ։

Ըստ պաշտոնական տվյալների, Ադրբեջանում դեռեւս գտնվում են երկու հայ ռազմագերիներ, որոնք, ինչպես համոզված է «Ընդդեմ իրավական բռնության» հիմնադրամի նախագահը, անպատճառ կվերադառնան Հայաստան։ Ավելի բարդ է վիճակը անհետ կորածների հարցում։ «Մենք հույս ունենք, որ կստեղծվի եռակողմ հանձնաժողով, որը կզբաղվի հատկապես այդ հարցով», ընդգծեց Լարիսա Ալավերդյանը։

ՀՀ Սահմանադրության մեջ մարդու իրավունքներն իբրեւ բարձրագույն արժեք ճանաչված չեն

Սկիզբը էջ 1

Անընդունելի համարելով սահմանադրական փոփոխությունները կրկին հանրաքվեով հաստատելու մտայնությունը, նա հայտնեց, որ նույնքան անթույլատրելի է շտապողականությամբ փոփոխություններ կատարելը։ «Հայաստանում այսօր սահմանադրական ճգնաժամ չկա, որը հրատապ փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտություն առաջացնի»։ ՍԴ անդամը երեկ կրկնեց վերջին շրջանում բազմիցս հնչող այն միտքը, որ ՀՀ Սահմանադրությունը, չնայած իր բազմաթիվ թերություններին, երկու դժվարին պահերի՝ 98 թ. իշխանափոխության եւ 99 թ. հոկտեմբերի 27-ից հետո դիմագրավեց փորձությանը՝ քաղաքական սուր ճգնաժամերը լուծելով սահմանադրական իրավական դաշտում։ Ելնելով դրանից, պրն Թոխյանն այն կարծիքին է, որ փոփոխություններ ու լրացումներ պետք է կատարվեն միայն այն դրույթներում, որոնք չփոփոխել հնարավոր չէ։

Հայաստանի Սահմանադրության թերություններին անդրադառնալով, նա միանշանակ պաշտպանեց այն տեսակետը, որ մեկ այլ երկրի օրենքները, տվյալ դեպքում սահմանադրությունը մեխանիկորեն ընդօրինակելը, անգամ ամենալավագույն տարբերակի դեպքում, մեր ազգային քաղաքական-իրավական դաշտում կարող է արդյունավետ չգործել (նշենք, որ Հայաստանի Սահմանադրության մոդելն ընդօրինակվել է ֆրանսիականից)։ Ժողովրդի իրավական կուլտուրան մտապես պետք է հաշվի առնել։ Ըստ բանախոսի, երկրորդ բացասական գործոնն այն է, որ Սահմանադրության հանրաքվեն համատեղվեց 95 թ. խորհրդարանական ընտրությունների հետ եւ, Սահմանադրությունն իբրեւ բարձրագույն սոցիալական արժեք, մարդու իրավունքների ապահովման հիմնական իրավական միջոց չընկալվեց ու օտարվեց հասարակությունից։ «Արդյունքն այն է, որ սահմանադրական դրույթները թույլ են գործում կյանքում, անգամ դատական համակարգում», նշեց բանախոսը։

Սահմանադրական փոփոխություններ նախապատրաստող հանձնաժողովի անդամը թվարկեց այն հիմնահարցերը, որոնք պատրաստվում են փոփոխել Սահմանադրության մեջ։ Այսպես, ՀՀ Սահմանադրությունից բացակայում է մարդու իրավունքները որպես բարձրագույն արժեք ճանաչելու հստակ վերաբերմունքը։ «Մենք պետք է փոփոխենք այդ գաղափարախոսությունը եւ, հիմք ընդունելով իրավունքի ու Սահմանադրության գերագույն սկզբունքները, Սահմանադրությունը բարեփոխենք ելնելով մարդու իրավունքների գերակայող դերից՝ դրանք ամրագրելով 4–5-րդ հոդվածներում»։ Արդյունավետ չի իրականացված իշխանությունների տարանջատման սկզբունքը, պետք է ապահովված իրար հակակշռող եւ հավասարակշռված օրենսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանությունների գոյությունը։ «Ցանկալի է հնարավորինս ամրապնդել ՀՀ կառավարության եւ վարչապետի ինքնուրույնությունը, թեպետ օպտիմալ գերխնդիրը պետություններից գրեթե ոչ մեկին չի հաջողվել լուծել»։ Ակնառու թերություն համարեց քաղաքացուն Սահմանադրական դատարան դիմելու իրավունքից զրկելը՝ խոստանալով հասնել դրան. մարդը պետք է ՍԴ-ում կարողանա վիճարկել օրենքի գերակայությունը։

Համոզմունք հայտնելով, որ ժողովրդի համար ամենալուրջ եւ ամենաէական փոփոխությունները պետք է կատարվեն դատարանում, տեղեկացրեց, որ առայժմ «ձեռքերը դատարանին չեն հասել»։ Պետության մեջ մարդու իրավունքների առաջին պաշտպանը նա դատարանն է համարում։ Շեշտեց, որ Հայաստանում դատարանները անկախ չեն, ամենակոռումպացվածն են, եւ հանձնաժողովը մեծ աշխատանք ունի կատարելու այս ուղղությամբ, որպեսզի նախ եւ առաջ օրենսդրորեն ամրագրի դատարանի անկախությունը։ Սահմանադրության մեջ նախատեսված հաջորդ փոփոխությունը երկքաղաքացիությունն արգելող դրույթը հանելն է, որովհետեւ սփյուռք ունեցող երկիրը միանշանակ արգելքներ չպետք է ստեղծի երկքաղաքացիության համար։ Հայտնեց, որ սահմանադրական բարեփոխումների հայեցակարգի հիմնական դրույթները քննության են առնվել Վենետիկի հանձնաժողովի կողմից եւ դրական գնահատական են ստացել։ Նրա ասելով, բարեփոխումները կավարտվեն 2001 թ.-ին։

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Թ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ՋՕՐԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ընթացիկ

Նոր որակ Հայաստան-Բելառուս հարաբերություններում

Որտեղի՞ց այս լավատեսությունը

Հայաստանի եւ Բելառուսի միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունները հաստատվել են 1993 թ. հունիսի 11-ին: Թեեւ ԱՊՀ շրջանակներում աշխույժ շփումները, միշտ եղել են, այնուհանդերձ, մինչ ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի՝ հուլիսի 19-20-ը Մինսկ կատարած այցելությունը, բարձր մակարդակով քաղաքական երկխոսություն տեղի չէր ունեցել:

Ռոբերտ Քոչարյանի ՀՀ նախագահ ընտրվելուց հետո որոշակի աշխուժություն արձանագրվել է երկու երկրների փոխհարաբերություններում, սակայն, ըստ ԲՀ վարչապետ Վլադիմիր Երմոշինի, հայ-բելառուսական հարաբերությունների մինչ օրս եղած մակարդակը չի համապատասխանում փոխգործակցության հնարավոր ներուժին:

Մի շարք պատճառներով Հայաստան-Բելառուս առեւտրատնտեսական հարաբերությունները տարեցտարի նվազեցին: Այս հարաբերություններում Հայաստանը ԱՊՀ երկրների թվում սկսեց զբաղեցնել վերջին տեղը: Ընթացիկ տարվա 5 ամիսների ընթացքում Բելառուսի՝ Հայաստանի հետ ապրանքաշրջանառության հաշվեկշիռը կազմել է 0,01 տոկոս: Նշված ժամանակահատվածում կատարվել է ընդամենը 651 հազար դոլարի ապրանքաշրջանառություն: Ներմուծում-արտահանում հարաբերակցությունը հօգուտ Հայաստանի է, Բելառուսը ՀՀ-ին պարտք է 1,5 մլն ԱՄՆ դոլար:

Ի պատասխան **«Ազգի»** այն հարցին, թե ինչո՞վ է պայմանավորված նման անկումը, Բելառուսի փոխվարչապետ, ԲՀ արտգործնախարար Ռ. Լաշիոտովը նշեց մի քանի պատճառ. նախ՝ դեպքերի բերումով ինքնամեկուսացումը, որը որոշակի սպառողական վիճակի բերեց, տարածքային հեռավորությունը, հարեւան երկու երկրների կողմից Հայաստանի շրջափակումը: Պատճառների թվում նշվում են նաեւ Հայաստանի սպառողների անվճարունակությունը, առեւտրային գործարքներում առկա որոշակի ռիսկը, բանկային եւ ապահովագրական համակարգերի անկատարությունը:

Վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի այցի ընթացքում ստորագրվեցին 4 միջպետական եւ 4 միջգերատեսչական համաձայնագրեր: Դրանք, ըստ ՀՀ վարչապետի, ի լրումն երկու երկրների միջեւ նախկինում ստորագրված 12 փաստաթղթերի, կստեղծեն այն իրավական հիմքը, որի վրա հնարավոր կլինի հաստատել գործնական առեւտրատնտեսական հարաբերություններ: Այդ կարծիքն արտահայտեց նաեւ ԲՀ փոխվարչապետը, նշելով, որ այցի արդյունքները գերազանցեցին եղած ակնկալիքները: Վկայակոչելով Անդրանիկ Մարգարյանի՝ Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոյի, վարչապետ Վլադիմիր Երմոշինի հետ ունեցած հանդիպումներում, ինչպես նաեւ երկու երկրների գործարարների միջեւ կայացած բանակցություններում ձեռք բերված պայմանավորվածությունները, նա վստահություն հայտնեց, որ արդեն ոչ հեռու ապագայում երբեմնի ավանդական ոլորտներում կարձանագրվի փոխգործակցության էական աճ, ինչում վճռական են թե Հայաստանը, թե Բելառուսը: Հայկական ապրանքներից հետաքրքրություն են ներկայացնում սննդամթերքը, բանջարեղենը, մրգերը, գինենյութը, կոնյակը, կաուչուկը, որոշ կոմպլեկտավորող սարքավորումներ: Բելառուսը գյուղատնտեսական մեքենաների, փայտամշակման եւ թեթեւ արդյունաբերության ապրանքների արտահանման մեծ հնարավորություններ ունի:

Լավատես են նաեւ գործարարները: Ըստ հայ-բելառուսական առեւտրի տան ղեկավարի, եթե նկատի առնվեն արդեն իսկ ձեռք բերված պայմանավորվածությունները, ապա արդեն գալիք տարվա սկզբին երկկողմ ապրանքաշրջանառությունը կարող է հասնել 6 մլն ԱՄՆ դոլարի: «Ազգի» խնդրանքով մեկնաբանելով այս գնահատականը, ՀՀ առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարար Կ. Ճշմարիտյանը նշեց, որ նման ցուցանիշի կարելի է հասնել, եթե հաշվի առնվեն արդեն ստույգ կայացած պայմանավորվածությունները: Նա 6 մլն դոլարը համարեց շատ փոքր թիվ այն խոր ու բազմազան հնարավորությունների ներուժի համեմատ, որն առկա է: Մինչ այդ, սակայն, ըստ Կ. Ճշմարիտյանի, պետք է լուծել փոխարժեքի փոխանակման խնդիրը, որից հետո կարելի կլինի ուղղակի արդյունքներ տեսնել:

Այնուհանդերձ, ինչո՞վ է պայմանավորված նման լավատեսությունը: «Ազգի» այս հարցին ի պատասխան ԲՀ վարչապետի տեղակալ, արտաքին գործերի նախարար Ռ. Լաշիոտովը նշեց. «Ամեն ինչ այնքան բնական է, որ հարցը նույնիսկ կարելի է ձեւակերպել այսպես. իսկ ինչո՞ւ դա նախկինում չէր արվում»: Ըստ Ռ. Լաշիոտովի, հայ-բելառուսական առեւտրատնտեսական հարաբերությունների միջկառավարական հանձնաժողովի ընթացիկ տարվա հունվարին տեղի ունեցած անդրանիկ նիստը սկիզբ դրեց անհրաժեշտ նորմատիվային հիմքի ստեղծմանը: Այդ ժամանակ ստորագրվեց նաեւ ՀՀ եւ ԲՀ միջեւ ազատ առեւտրի մասին միջկառավարական համաձայնագիր: Այժմ, ըստ փոխվարչապետի, հարկավոր է արագ կարգով ամբողջացնել անհրաժեշտ նորմատիվային-իրավական դաշտը, որը երկու կողմերին թույլ կտա փոխշահավետ առեւտուր, գործարքներ կատարել: Այս առումով Ռ. Լաշիոտովը կարեւորեց ՀՀ վարչապետի այցի ընթացքում ստորագրված պայմանագրերը:

Ըստ Անդրանիկ Մարգարյանի, հայ-բելառուսական տնտեսական հարաբերություններին նոր որակ հաղորդելը հանպատրաստի որոշման արդյունք չէ, այլ քաղաքական դիրքորոշման: ՀՀ-ն որդեգրել էր ԱՊՀ անդամ երկրների հետ հարաբերությունները համագործակցության շրջանակում տանելու քաղաքականություն: Փորձը, սակայն, ցույց է տալիս, որ տնտեսական հարցերում առավել արագ, արդյունավետ արդյունքների կարելի է հասնել ԱՊՀ շրջանակներից զատ նաեւ երկկողմ շփումների միջոցով: Այս խնդիրն իր անդրադարձն ունեցավ նաեւ այս տարվա մայիսին Մոսկվայում տեղի ունեցած ԱՊՀ գագաթաժողովում:

Հայ-բելառուսական հարաբերությունների նոր փուլում որո՞նք են լինելու առաջին իրականացվելիք քայլերը: ՀՀ եւ ԲՀ վարչապետների համատեղ ասուլիսի ժամանակ պատասխանելով այս հարցին Բելառուսի վարչապետ Վլադիմիր Երմոշինը նշեց, որ առաջին քայլերը վերապահված են հայ-բելառուսական առեւտրատնտեսական հանձնաժողովին, որտեղ յուրաքանչյուր կողմից ընդգրկված են նաեւ մեկական բանկ, համապատասխան կառույցներ: Ըստ նրա, այցի շրջանակներում ստորագրված փաստաթղթերը լրացնում են համագործակցության իրավական դաշտում եղած բացը: ԲՀ վարչապետի խոսքերով, երբ փոխգործակցությունն ապահովող համակարգն ամբողջանա, տնտեսական գործարքներն իրենց երկար սպասել չեն տա:

Պատասխանելով այն հարցին, թե ինչ մակարդակի կարող են հասնել հայ-բելառուսական հարաբերությունները, Վլադիմիր Երմոշինը նշեց, որ երկու երկրների փոխհարաբերությունների ներկա մակարդակը չի համապատասխանում երկու ժողովուրդների ակնկալիքներին: Թե ինչ մակարդակի կհասնեն երկկողմ հարաբերությունները, ԲՀ վարչապետի խոսքերով, ցույց կտա ժամանակը: Նրա կարծիքով, այն բարի կամքը, որ հատուկ է հայ եւ բելառուս ժողովուրդներին, կորոշի երկկողմ հարաբերությունների մակարդակը: Վերջինս, ըստ Վլադիմիր Երմոշինի, կհասնի երկրների շփման բարձր, քաղաքակիրթ մակարդակի:

ՀՐԱՅՐ ԶՈՐՅԱՆ
Մինսկ-Երեւան

Կարմիր լույսը ոչ բոլորին է ստիպում կանգնել

Կանաչ լույս՝ դեռ չի նշանակում, որ ճանապարհը քոնն է

Երթեւեկության կանոնները կարծես թե վերաբերում են բոլորին: Սակայն մեր իրականության մեջ, ինչպես բոլոր դեպքերում, այստեղ էլ վերապահումներ կան. ուժային կառույցների ներկայացուցիչներից ոմանք, ինչպես նաեւ քաղաքային հեղինակությունները եւ, ավելի հաճախ, նրանց շփացած «բալիկները», պետական կամ սեփական համարանիշներով մեքենաներով անարգել անցնում են լուսակիրի կարմիր լույսի տակով՝ վտանգելով փողոցն անցնող մարդկանց կյանքը: Եթե անցորդը «միամտաբար» կարծելով, որ կանաչ լույսը թույլատրում է անցնել, փորձում է հատել փողոցը՝ սուրացող ավտոմեքենայի տերը երկա՜ր ու ուժգին ազդանշան է տալիս, լկտիաբար հայհոյում (կապ չունի՝ անցորդը տղամա՞րդ է, երեխա՞, թե՞ իր մոր տարիքի կին):

Երեկոյան ժամից հետո Երեւանի զբոսայգիներին ու հրապարակին կից փողոցները խիտ մարդաշատ են: Որոշ վարորդներ ոչ սթափ վիճակում, մագնիտոֆոնի ձայնը (հիմնականում ոչ վստահելի ճաշակի երաժշտությամբ) մինչեւ վերջ բարձրացրած, խելագար արագությամբ մեքենան վարում են, ասենք, Աբովյան փողոցով, ոչ թե շրջանցում, այլ հատում հրապարակը, ստեղծում վթարային վիճակ: Այնպիսի տպավորություն է, որ նրանց նոր են բաց թողել վանդակից, կամ հոգեկան ինչ-որ շեղում ունեն, քանի որ ինքնահաստատման նման ձեւ են ընտրել:

Ո՞վ պիտի հետեւի երթեւեկության նորմալ ընթացքին: Ավտոտեսուչներն իրենք են առաջինը խախտում կարգը՝ հանդուրժելով նման վարորդներին: Նրանք լավ գիտեն, թե ում մի չնչին պատճառով խիստ պատժեն, հոտառությամբ զգում են, ով իր իրավունքները չի կարող պաշտպանել, որ կառչեն ինչ-որ անհեթեթությունից: Մի անգամ Մաշտոցի պողոտայում ականատես եղանք այսպիսի մի դեպքի. ավտոտեսուչը խախտում կատարած մեքենատիրոջը կանգնեցնելուց հետո, նրանից ներողություն խնդրելուց հետո, ոչ մի կերպ չէր կարողանում ազատվել հարբած վարորդից: Վերջինս համառորեն պատիվ էր պահանջում, թե մեքենայի համարանիշները տեսնելով ինչպե՞ս է համարձակվել կանգնեցնել, պահանջում էր ավտոտեսուչի տվյալները:

Քաղաքակիրթ երկրներում նման պաշտոններ զբաղեցնողներն ավելի աչալուրջ են երթեւեկելիս, իսկ ոստիկաններն ավելի պահանջկոտ: Մենք ոչ միայն չենք քաղաքակրթվում, այլեւ ամեն քայլափոխի ընդհարվում ենք մարդու արժանապատվությունը ոտնահարող երեւույթների: Անպատժելիության ու ամենաթողության մթնոլորտում նման բթամիտ ինքնագոհությամբ մարդիկ պատուհաս են դառնում հասարակության գլխին:

ՆԱԻՐԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԳՅՈՒՄՐԻ

«Կարիտասը» կշարունակի աջակցել աղետի գոտուն

«Կարիտաս» միջազգային բարեգործական կազմակերպության տարբեր երկրների կառույցները 88-ի երկրաշարժից հետո զգալի աշխատանք են ծավալել աղետի գոտու կրթական, առողջապահական հաստատությունների վերականգնման, նյութատեխնիկական բազայի համալրման ուղղությամբ, իրականացրել մի շարք այլ ծրագրեր: Այդ ամենում նրանք համագործակցում են Գյումրիում իր գրասենյակն ունեցող «Հայկական Կարիտասի», ինչպես նաեւ տեղական իշխանության մարմինների հետ: Վերջերս Գյումրի էին այցելել Շվեյցարիայի, Լյուքսեմբուրգի եւ Ֆրանսիայի «Կարիտաս» կազմակերպությունների ներկայացուցիչները, որոնք Հայաստանի իրենց գործընկերների հետ հանդիպելով Շիրակի մարզպետ Ֆելիքս Փիրումյանին, քննարկեցին ինչպես ընթացիկ, այնպես էլ նոր սկսվելիք ծրագրի հետ կապված հարցեր:

Շվեյցարիայի եւ Լյուքսեմբուրգի ծրագրերը Գյումրի քաղաքում հիմնականում ուղղված են դպրոցների վերականգնմանը. նրանք մինչեւ այժմ վերականգնել են 4 դպրոց: Շվեյցարական «Կարիտասը» նաեւ վերանորոգել է Գյումրու կարդիո-ռեւմատոլոգիական, ախտորոշման կենտրոնները: Իսկ Հակոբ Պարոնյանի անվան կրթօջախին տրամադրվել է դպրոցական գույք: Այժմ նախատեսվում է վերականգնել 34-րդ դպրոցի շենքը: Ծրագրված է շինարարությունը սկսել եկող ամսին եւ ավարտել մեկ տարվա ընթացքում:

Ֆրանսիական «Կարիտասի» ուշադրության կենտրոնում քաղաքի հիմնականում առողջապահության ոլորտն է: Ծրագրվում է առաջիկայում «Հայկական Կարիտասի» հետ համատեղ հիմնել բուժական մի կենտրոն բնակչության անապահով խավերին անվճար բժշկական ծառայություններ մատուցելու համար: Ծրագրի ֆինանսական աջակցությունը, ինչպես հավաստիացվել է, շուտով կլինի, եւ հավանաբար 2 ամսից շինարարությունը կսկսվի:

Լոկոմոտիվները նորոգվում են տեղում

Գյումրու լոկոմոտիվային դեպոյի արտադրամասերում նախկինում կատարվում էր էլեկտրաքարշերի միայն ընթացիկ նորոգում, իսկ հիմնական նորոգման համար դրանք ուղարկվում էին Վրաստան: Վերջին տարիներին դեպոյի նոր արտադրամասի գործարկումից հետո, հայկական լոկոմոտիվները լիարժեք նորոգվում են այստեղ, որով եւ զգալի ֆինանսական միջոցներ են խնայվում եւ ժամանակ: Օրերս գյումրեցի լոկոմոտիվայինները հիմնական նորոգումից հետո շարք մտցրին հերթական էլեկտրաքարշը, ինչպես նաեւ մեկ ջերմաքարշ ու բեռնատար-ուղեւորատարի վերափոխված 2 էլեկտրագնացքի վագոններ: Իսկ շարք մտցված ամեն մի նոր լոկոմոտիվ, նոր միավոր մեծացնում է երկաթուղու շարժակազմի աշխատանքի հուսալիությունը: Աշխատանքային նոր հաջողության առթիվ ավանդույթներով հարուստ կոլեկտիվին հյուր եղան եւ շնորհավորեցին Շիրակի մարզպետ Ֆելիքս Փիրումյանը, Հայաստանի երկաթուղու ներկայացուցիչներ:

Գյումրու լոկոմոտիվային դեպոյում աշխատանքով ապահովված է 250-300 մարդ, որոնք նաեւ ժամանակին աշխատավարձ են ստանում: Առանց ուշացումների կատարվում են եւ սոցվճարումները:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Հասարակության օրենքը

Տեղեկատվության ազատության իրավունքը ԱՄՆ-ում

Տեղեկատվության մատչելիությունն ու ազատությունը, կառավարության գործունեության մասին հասարակության տեղեկացվածության աստիճանը վկայում են, թե տվյալ երկրում ինչպե՞ս են գործում ժողովրդավարական ինստիտուտները եւ քաղաքացիական իրավունքներն ու ազատությունները կամ գործո՞ւմ են ընդհանրապես: Ինչպես այլ բնագավառներում, այնպես էլ տեղեկատվության մատչելիության առումով Հայաստանում վիճակն անհուսալի է: Անշուշտ, դա նոր երեւույթ չէ, այլ հին, ծանոթ սովորույթ է, թեպետ դրան անհնար է վարժվել, մանավանդ, երբ հրաշքով դեռ պահպանվում են ժողովրդավարության այն փշրանքները, որոնք ամփոփվում են «ոչ կառավարական կազմակերպություն կամ լրատվամիջոց» հասկացությունների մեջ: Օրինակներն անթիվ են, նոր օրինակներն էլ իրենց սպասել չեն տալիս:

Ստորեւ ներկայացվող նյութը Միացյալ Նահանգների Տեղեկատվության ազատության կոմիտեի մասին է, ասել է՝ այն մասին, թե ինչպես է պետությունը լուրջ ֆինանսական հատկացումներ անում պետբյուջեից, որպեսզի կառավարական գերատեսչությունը գործող օրենքների համաձայն պատժի պետական այն պաշտոնյաներին, որոնք տարբեր պատրվակներով հրաժարվում են տեղեկատվություն տրամադրել ոչ միայն լրատվամիջոցներին, այլեւ հասարակության ցանկացած անդամի ընդհանրապես:

Միաժամանակ, ձեռնպահ եմ մնում համեմատել տեղեկատվության ոլորտում հայաստանյան եւ ամերիկյան իրականությունը, քանի որ համեմատության համար անգամ հեռավոր եզրեր չկան: Ըստ այդմ՝ **«Ազգի»** առաջարկը՝ համեմատել վերոհիշյալ ոլորտում Հայաստանում եւ ԱՄՆ-ում տիրող իրավիճակները, սիզիփյան աշխատանք է հիշեցնում, ինչը, խոստովանեմ, բնավ էլ հաճելի չէ իրականացնել:

ԱՄՆ-ի Քոնեկտիկուտ նահանգը մեկն է այն վեց նահանգներից, որոնք համալրում են Նյու Ինգլանդը (Նոր Անգլիան): Քոնեկտիկուտի մայրաքաղաքը՝ Հարթվարդը, ինչպես նաեւ Նյու Հեյվեն քաղաքը հայտնի են հատկապես իրավունքի համալսարաններով: Ընդհանրապես, այս նահանգը փաստաբանների, իրավաբանների նահանգի համարում ունի:

Քսանհինգ տարի առաջ՝ 1975 թ. հուլիսի 1-ին, 3 ամիս անց նրանից հետո, երբ գործողության մեջ դրվեց Տեղեկատվության ազատության մասին Միացյալ Նահանգների ֆեդերալ օրենքը, Քոնեկտիկուտում իր աշխատանքները սկսեց Տեղեկատվության ազատության կոմիտեն: Նա առաջին եւ այսօր էլ միակ կառավարական գործակալությունն է ԱՄՆ-ում, որն օժտված է տեղեկատվության բնագավառում հրամանագրեր տալու իրավասությամբ:

Այս տարի մայիս ամսին Նյու Հեյվենում հանդիսավորապես նշվեց Կոմիտեի հիմնադրման 25-ամյակը: Հանդիսության հոբելյարները՝ Տեղեկատվության ազատության կոմիտեի 25 տարի շարունակ անփոփոխ նախագահ, 1978-ից՝ նաեւ գործադիր տնօրեն Միտչել Փըրլմանը եւ Կոմիտեի անդամները հպարտությամբ ընդգծում էին հյուրերի թվում ոչ թե այս կամ այն նախարարի ներկայությունը, այլ հասարակական հեռուստաընկերության լուրերի բաժնի ամենահայտնի լրագրողի՝ Ջիմ Լեհրերի մասնակցությունը հոբելյանին, որին հանդիսավորապես հանձնվեց Դելփյան մրցանակը՝ անաչառության, անկողմնակալության համար: Հիշյալ հանդիսությանը մասնակցելու պատիվ ընձեռվեց նաեւ ինձ եւ օգտվելով պատեհությունից զրուցեցի Միտչել Փըրլմանի հետ: Հենց նա էլ ներկայացրեց կոմիտեի ստեղծման եւ գործունեության մանրամասները:

Տեղեկատվության ազատության կոմիտեի ստեղծման գաղափարակիրը Ստիվ Քոլինզն է, որը երկար ժամանակ եղել է Դումբրիի «Նյու թայմս» թերթի խմբագիրը: 1955 թ. այս նպատակով նա սկսել է հավաքագրել մյուս հրատարակիչներին: Նրա 20 տարվա ջանքերն արդյունք չտվեցին մինչեւ Ուոթերգեյթի աղմկահարույց պատմությունը, ինչն էլ հանգեցրեց օրինագծի միաձայն ընդունմանը եւ այս հանձնաժողովի ստեղծմանը: Օրինագծի ընդունմամբ կտրուկ բարձրացավ իրավաբանական կրթության դերն ու պահանջը, ուստի՝ պատահական չէր, որ այն կրեց «1975 թ. իրավաբանների լիարժեք աշխատանքի ապահովման օրինագիծ» անվանումը:

«Չնայած բոլոր թերություններին՝ այս օրենքը գոյատեւեց 25 տարի», ընդգծեց Մ. Փիերլմանը: Նա միաժամանակ տեղեկացրեց, որ կոմիտեի առաջին հանդիպումը կայացել է փակ դռների ետեւում, ինչին հաջորդել է թերթերի սուր արձագանքը. «Արեւի շողի գործակալությունը թաքնվեց փակ դռների ետեւում»: («Արեւի շող» անվանումը Կոմիտեին տվել էր մամուլը, ընդգծելով, որ տեղեկատվությունն «արեւի շող է», ինչն էլ կոռումպացվածության, կաշառակերության ամենալավ ախտահանողն է): «Դրանից հետո մենք դաս առանք, եւ մեր նիստերը բաց ենք անում», ավելացրեց Փըրլմանը:

Կոմիտեի հինգ անդամների թեկնածություններն առաջարկում է նահանգապետը, սակայն դրանք հաստատում է Քոնեկտիկուտի խորհրդարանի գլխավոր ասամբլեայի մի պալատը: Արգելվում է նույն կուսակցությունից 3-ից ավելի անդամներ նշանակել: Կոմիտեի անդամներից յուրաքանչյուրը ամեն օր ստանում է 50 դոլար աշխատավարձ (անդամները փոխվում են ամեն տարի): Կոմիտեն իր կազմից ընտրում է նախագահ: Ոչ նահանգապետը, ոչ գլխավոր ասամբլեան իրավունք չունեն պաշտոնանկ անելու կոմիտեի նախագահին: Վերջինս կարող է նախագահել անժամկետ եւ պաշտոնանկ արվել միայն քրեական մեղադրանքի հաստատման դեպքում:

Քսանհինգ տարի առաջ, երբ Փըրլմանը ստանձնել է այս պաշտոնը, տեւական ժամանակահատված աշխատել է առանց աշխատավարձի, ազատ ժամանակի հաշվին: Այսօր նրա աշխատավարձը բարձր է անգամ նահանգապետի աշխատավարձից: Այս բոլոր տարիների ընթացքում արդյոք նրան կաշառք չի՞ առաջարկվել. ի պատասխան իմ այս հարցի կոմիտեի նախագահը միանշանակ ասաց. «Երբեք եւ ոչինչ»:

Մեկնաբանելով Տեղեկատվության ազատության մասին ԱՄՆ օրենքի հիմնադրույթը, համաձայն որի կառավարության գործունեությունը բաց պետք է լինի, հասարակության աչքի առաջ, կոմիտեի նախագահն ընդգծեց. «Հասարակությունն իրավունք ունի իմանալու, թե ի՞նչ է կատարվում կառավարության ներսում: Կառավարությունն ինքնին ոչ մի իշխանություն չունի, հասարակությունն է տալիս նրան այդ իշխանությունը: Իսկ երբ տալիս է իշխանություն, ապա պետք է իմանա, թե ինչո՞վ է զբաղվում այդ կառավարությունը: Երբ կառավարության գործունեության թափանցիկությունն ապահոված է, կոռուպցիայի ծլարձակման հնարավորությունները նվազում են»: Ըստ օրենքի՝ հասարակությանն ու մամուլին պետք է հասու լինեն կառավարության բոլոր փաստաթղթերը՝ չնչին բացառություններով: Դրանք պետք է հասարակությանը տրամադրվեն յուրաքանչյուր պահանջի դեպքում:

«Քսանհինգ տարի առաջ, երբ ընդունվեց Տեղեկատվության ազատության մասին օրենքը, բոլորը մտածում էին, որ այն կկիրառվի միայն բացառիկ դեպքերում՝ մամուլի համար: Մենք չէինք կարող կանխատեսել, թե հասարակությունն ի՞նչ լայն հետաքրքրության շրջանակներ ունի»: Քոնեկտիկուտի բնակչությունը 3,5 մլն է: Մեկ տարվա ընթացքում, միջին հաշվով, կոմիտեն ունենում է 10 հազար հեռախոսային կանչեր, 700 գրավոր բողոքներ: Այդ 700-ից միայն 15 տոկոսն է ստացվել լրագրողներից: Այսինքն՝ բողոքների 85 տոկոսը ստացվում են անհատներից եւ այլ կազմակերպություններից, մի քանիսն էլ՝ բիզնեսմեններից:

Այս օրենքի խնդիրը հասարակության տեղեկացվածության պաշտպանությունն է: Հրամանագրերի ու որոշումների միջոցով հանձնաժողովն ապահովում է օրենքի կիրառումը: Եթե պաշտոնյաները չեն ենթարկվում դրանց՝ գործը մտնում է դատարան: Կոմիտեի որոշումներից միայն 222-ն են բողոքարկվել:

«Մարդիկ հիմնականում ուզում են ճշտել, թե ո՞ւր են գնում հարկատուների փողերը: Who is going policy to police? Ժողովրդավարության առումով սա շատ կարեւոր հարց է», նկատեց Փըրլմանը:

Ես հետաքրքրվեցի, թե 25 տարվա ընթացքում որո՞նք են եղել ամենաուշագրավ գործերը: Փըրլմանը պատմեց հետեւյալը. մի բնակիչ ուզում էր տեղեկանալ շարժիչների գերատեսչության մի փաստաթղթի մասին, որը տվյալներ էր պարունակում վաճառքի եւ օգտագործման հարկերից խուսափելու նպատակով մի քաղաքացու գրանցված լինել-չլինելու մասին: Սակայն այդ գերատեսչությունը ոչ միայն հրաժարվեց բացել փաստաթղթերը, այլեւ ամբողջ կարողությամբ պայքարում էր դրա դեմ: Գործը մտավ դատարան. դատական գործընթացը տեւեց տարիներ՝ պետությանը տալով հազարավոր դոլարների վնասներ: Դատավճռի պարտադրմամբ գերատեսչությունը վերջապես բացեց իր մատյանները, փնտրվող անվան դիմաց գրված էր. «Անհայտ անձ»:

Երկրորդ օրինակը: Նյու Հեյվենի ոստիկանական վարչությունը ձայնագրում էր հազարավոր մարդկանց հեռախոսային խոսակցությունները: Քաղաքային իշխանությունները չէին ընդունում այդ փաստի անօրինականությունը: Թերթերից մեկը պահանջեց այն մարդկանց ցուցակը, որոնց հեռախոսային խոսակցությունները ձայնագրվում էին: Կոմիտեն հրահանգեց բացել ցուցակը: Խնդիրը պահանջեց մեծ ֆինանսներ: Եվ ցուցակը հրապարակվեց. «Ես շատ հուսահատվեցի, որ իմ անունը չկար ցուցակում, չնայած որ ես Նյու Հեյվենում եմ ապրել լսումների ժամանակ», դառը կատակեց Փըրլմանը:

Իսկ ո՞րն է համարում 25 տարվա ամենաաղմկահարույց գործը: Ի պատասխան իմ այս հարցի՝ կոմիտեի նախագահը նշեց, որ այն կապված է Քոնեկտիկուտի գործող նահանգապետի անվան հետ:

Նահանգապետի ընտրությունների ընթացքում Քոնեկտիկուտի գործող նահանգապետի՝ հանրապետական Ջոն Ռոլանդի վարկանիշը, ըստ սոցիոլոգիական հարցումների, 30 տոկոսով բարձր էր մյուս թեկնածուների վարկանիշից: Այդ ընթացքում նա բաժանվում է կնոջից, եւ ինչ-որ մեկը զանգում է ոստիկանություն, տեղեկացնելու, որ Ռոլանդը ծեծում է կնոջը: Զանգահարողը պահանջում է, որ ոստիկանությունը ստուգի եւ հաստատի այդ լուրի իսկությունը: Ոստիկանությունում հրաժարվում են առաջարկն իրականացնել: Մամուլը պարզում է, որ գլխավոր ոստիկանապետը այդ թեկնածուի ընկերն է, դրա համար էլ վերջինս հրաժարվում է հետաքննություն անցկացնել: Մամուլը դիմում է Տեղեկատվության ազատության կոմիտեին, քանի որ թեկնածուն եւ ոստիկանապետը հրաժարվում են տեղեկատվություն տրամադրել: Կոմիտեն որոշում է կայացնում, համաձայն որի թեկնածուն պարտավոր է խնդրո առարկայի մասին տեղեկատվություն տրամադրել մամուլին: Սակայն դատարանը չեղյալ է հայտարարում այդ որոշումն այն պատճառաբանությամբ, թե խնդիրը քաղաքականացված է: Լրատվամիջոցները պարզում են, որ դատավորը Ջ. Ռոլանդի ընտրարշավը ֆինանսավորողի եղբայրն է: Այդ ընթացքում, սոցհարցումների արդյունքների համաձայն, այդ թեկնածուի վարկանիշը կտրուկ ընկնում է: Ռոլանդը հաղթում է միայն 2 տոկոսի առավելությամբ:

«Այդ դեպքից հետո նա դաս առավ եւ նահանգապետ դառնալուց հետո աշխատում է թափանցիկ ու հրապարակային», նկատեց Փըրլմանը:

Իսկ ո՞րն է կոմիտեի հիմնարար ձեռքբերումը. ի պատասխան իմ այս հարցի նախագահը ընդգծեց հետեւյալը.

Քոնեկտիկուտի խորհրդարանը օրենքի նախագիծ է մշակում, համաձայն որի պաշտոնյաները պարտավոր են մամուլին ու հասարակությանը տրամադրել միայն այն տեղեկատվությունը, որը ստացվում է «լեգալ ճանապարհով»: Ասել է թե՝ այս կամ այն պաշտոնյան կարող է հրաժարվել տեղեկատվություն տալուց, ասելով, որ այն ստացվել է «ոչ լեգալ ճանապարհով»:

«Մեզնից պահանջվեցին հսկայական ջանքեր, որպեսզի այդ օրինագիծը չընդունվի խորհրդարանում, քանզի դա նշանակում էր, որ ըստ էության դադարելու է գործել Տեղեկատվության ազատության մասին օրենքը», ընդգծեց Փըրլմանը:

«Քսանհինգ տարվա ընթացքում ինչ անուն ասես, որ չեն տվել մեզ. «տեղեկատվության ազատության նացիստներ», «ծաղկամանում դրված բույս»: Մեզ սպառնացել են ավտոմատներով ու ռումբերով: Առնվազն մեկ անգամ ես եղել եմ ձեռնակոխի դասավոր:

Քսանհինգ տարվա ընթացքում մենք շատ ճակատամարտեր ենք շահել, բացել ենք ոստիկանության տվյալներ, վեր ենք հանել սխալ դատական վճիռներ: Մենք օգնել ենք, որպեսզի տնտեսական զարգացման գործակալությունների տվյալները եւս բաց լինեն, քանի որ դրանք ծախսել են հարյուր միլիոնավոր դոլարներ՝ առանց հասարակական վերահսկողության:

Բայց մենք նաեւ պարտություններ ունենք: Ծանր պարտություններ: Վաղն այս ճակատամարտը վերսկսելու ենք:

Մենք պետք է շարունակենք պնդել, որ էլեկտրոնային տեղեկատվության նոր դարը բաց լինի բոլորի համար՝ անկախ տնտեսական իրավիճակից», սա հատված է Փըրլմանի՝ Տեղեկատվության ազատության կոմիտեի 25-ամյա հոբելյանական հանդիսությանն ունեցած ելույթից:

Տեղեկատվության ազատության եւ մատչելիության ապահովումն ու պաշտպանությունը քաղաքակիրթ աշխարհի նվաճումն է, ավելի ճշգրիտ՝ դա նվաճում է դեպի քաղաքակրթություն: Այն ոչ միայն զսպում է պաշտոնյաների ախորժակը՝ պարտադրելով նրանց հրապարակային գործունեություն, ոչ միայն վերահաստատում է հասարակության իրավունքը վերահսկել ու հաշվետու պահել այն իշխանություններին, որոնք կազմավորվում են ընտրությունների արդյունքում, այլեւ ամրակայում է այն իրողությունը, որ ժողովրդավարական ինստիտուտների, քաղաքացիական ազատությունների կայացումն ու ապահովումը նախեւառաջ պետության խնդիրն է:

Եվ այն պետությունը, որն իր մեջ ուժ է գտնում մեխանիզմներ ստեղծել՝ ապահովելու տեղեկատվության ազատությունն ու մատչելիությունը, այդ պետության մեջ որոմի ու մանրէների ծլարձակման համար հողը պարարտ լինել չի կարող:

Տեղեկատվության ազատության կոմիտեի նախագահ Միտչել Փըրլման

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ԱԶԳ

միջազգային

ԱՆԿԱԽՈՒԹՅՈՒՆ

Եգիպտոսը հուլիսի 23-ին տոնում է հեղափոխության օրը

1952 թ. հուլիսի 23-ը Եգիպտոսի արդի պատմության անկյունադարձային իրադարձություններից մեկն է: Այդ օրը Եգիպտոսի ժողովուրդն առաջին անգամ տիրացավ 2300 տարիներ ի վեր կորցրած անկախությանը: Վերջ գտավ օսմանյան-ալբանական վերջին դինաստիայի խայտառակ ներկայացուցիչ Ֆարուկ թագավորի իշխանությունը: Եգիպտոսի հեղափոխությունը ղեկավարած «Ազատ սպաները», արաբ ժողովրդի ռազմական ու քաղաքական մեծագույն դեմքերից մեկի՝ Քամալ Աբդ ալ Նասերի գլխավորությամբ, պատմության տխուր հուշ դարձրեց օտարի գերիշխանությունը:

ՀՀ-ում Եգիպտոսի դեսպան Բաքրի Ռուշդի ալ Ամարին:

Չնայած մի շարք սխալներին, հուլիսի 23-ի հեղափոխությունը երկիրը դուրս բերեց միջնադարյան խավարից՝ դարձնելով արաբական լայնածիր աշխարհի եւ Աֆրիկայի հզորագույն պետությունը: 1956 թ.-ի Սուեզի ամոթալի պարտությունից հետո, Մեծ Բրիտանիան ու Ֆրանսիան, իրենց դաշնակից Իսրայելի հետ, Եվրոպան Ասիային կապող ջրային շատ կարեւոր ստրատեգիական ուղին վերադարձրին Եգիպտոսին: Այդ շատ լավ ըմբռնելով Խ. Միության եւ ԱՄՆ-ի ղեկավարության վարած համաշխարհային քաղաքական տակտիկան, Նասերը եւ նրան հաջորդած նախագահ Անվար Սադաթը 1967 թ. ողբերգությունը վերափոխեցին 1973 թ.-ի հաղթանակով՝ խաղաղության ճանապարհով վերադարձնելով Սինայի թերակղզին ու Սուեզի ջրանցքի արեւելյան ափը: Խաղաղությունը ծաղկեցրեց Եգիպտոսը, որը դարձավ տնտեսական, արդյունաբերական, մշակութային եւ քաղաքական համաշխարհային կենտրոններից մեկը: Այսպիսի շինարար ու խաղաղասեր քաղաքականության համար, որը դժբախտաբար մեկուսացրեց Եգիպտոսին արաբական աշխարհից, նախագահ Սադաթը զոհ դարձավ իսլամական ծայրահեղականների ձեռքով: Սակայն ռազմաօդային ուժերի հրամանատար Մ. Հ. Մուբարաքը կարողացավ անսասան պահել կենտրոնական իշխանությունը, ավելին եւս հզորացնել պետության հիմքերը: Նախագահ Մուբարաքի իմաստուն քաղաքականության շնորհիվ արաբական երկրները ոչ միայն մի առ մի հաշտվեցին Եգիպտոսի հետ, այլեւ իրենք եւս մասնակից դարձան տնտեսական, ազգաբնակչության աճի, գյուղատնտեսական, ջրամատակարարման բազմաթիվ դժվարություններից տառապող արաբական աշխարհի մեծագույն երկիրը ծաղկեցնելուն: Զարմանալի չէ, որ 1999 եւ 2000 թթ.-ին նախագահ Մուբարաքը ազդու կերպով սպառնաց Թուրքիային ու Իսրայելին՝ Սիրիայի ու Լիբանանի խաղաղ ազգաբնակչության դեմ ռազմական որեւէ ոտնձգության դեպքում: Այսօր Եգիպտոսը կարեւոր դեր է խաղում նաեւ տարածաշրջանում խաղաղության հաստատման գործում, օգտակար դառնալով նաեւ 3-րդ աշխարհի ժողովուրդների տնտեսական զարգացման, մշակութային ու գիտական մակարդակի աշխատանքներում: Շնորհակալ լինելով պատերազմների ավերածություններից երկիրը վերականգնելու խորհրդային ժողովուրդների հսկայական օգնություններից, Եգիպտոսի արտաքին գործերի նախարարությանը կից հաստատվեց ԱՊՀ երկրների զարգացման հիմնադրամ, որն այսօր այդ երկրներից, նաեւ Հայաստանից մասնագետների վերապատրաստման դասընթացներ է կազմակերպում զանազան բնագավառներում:

Հատորներ են գրվել հայ-եգիպտական հարաբերությունների մասին: Բազմաթիվ եգիպտահայեր եղել են Եգիպտոսի հին ու արդի պատմության քաղաքական, տնտեսական ու պետական ղեկավարներ: Եգիպտոսը հյուրընկալել է եղեռնից մազապուրծ բյուրավոր հայերի, որոնք հյուրընկալ Նեղոսի ափերում ծաղկեցրել են հիանալի սփյուռքահայ «ոսկեդար»: Հայ-եգիպտական հարաբերություններն առանձնապես աշխուժացան փորձառու դիվանագետ, դեսպան Բաքրի Ռուշդի ալ Ամարիի Հայաստանում նշանակվելուց հետո, որը Եգիպտոսում ՀՀ դեսպան Մանասերյանի հետ նորանոր ծրագրերի իրագործման հեռանկարներ է մշակում: Հայ-եգիպտական հարաբերությունները մասնավորաբար վերելք ապրեցին 1999 թ.-ին Դավոսում նախագահներ Ռ. Քոչարյանի ու Մ. Հ. Մուբարաքի հանդիպումից հետո, մանավանդ որ բազմաթիվ տնտեսական, արդյունաբերական, քաղաքական համագործակցության փաստաթղթեր են ստորագրել:

Երեկ Երեւանում կառավարական ընդունելությունների տանը կազմակերպված միջոցառմամբ ու հուլիսի 22-ի հետմիջօրեին պետական պատկերասրահում բացվելիք ցուցահանդեսով Եգիպտոսի դեսպանությունը նշում է հուլիսի 23-ի պատմական հեղափոխության օրը:

ՀԱՄՈ ՄՈՍԿՈՖՅԱՆ

Հյուսիսային Կովկասում էթնիկ հակամարտության նոր օջախ է ծնվում

Կարաչայ-Չերքեզիան ցնցումներից առաջ

Կարաչայ-Չերքեզիայի Հանրապետության (ԿՉՀ) Ավագների խորհուրդը շուրջ երկու ամիս առաջ այս հանրապետությունից Պետդումայի պատգամավոր ընտրված Բորիս Բերեզովսկուն մեղադրեց կարաչայների եւ չերքեզների միջեւ ազգամիջյան լարվածություն եւ հակասություններ սերմանելու մեջ. «Այսօր մենք հիմք ունենք ենթադրելու, որ ԿՉՀ-ում շարունակվող ազգամիջյան ատելությունը սկիզբ է դրվել եւ պարբերաբար լարվում է պարոն Բերեզովսկու մշակած սցենարով: Շատ շահեկան է, երբ քո ընտրատարածքում պարբերաբար ծագում են սուր հակասություններ, եւ դու հանդես ես գալիս միջնորդությամբ, քեզ ենթարկվող լրատվամիջոցներով ողջ աշխարհին տեղեկացնում քո առաքելության մասին: Բերեզովսկին նույն սցենարով էր աշխատում նաեւ Չեչնիայում: Մենք Բերեզովսկու «միջնորդական առաքելությունը» չենք ընդունում եւ պահանջում ենք նրանից վայր դնել պատգամավորական մանդատը»:

Բորիս Բերեզովսկին մի քանի օր առաջ վայր դրեց պատգամավորական մանդատը, սակայն ոչ ԿՉՀ-ի Ավագների խորհրդի պահանջով: Իսրայելի քաղաքացի Բերեզովսկին ինքնակամ հրաժարվեց պատգամավորի աթոռից, ներկայացնելով երեք պատճառաբանություն, որոնցից մեկը վերաբերում էր ԿՉՀ-ին. «Ժամանակին ինձ չհաջողվեց իշխանություններին համոզել միջնորդելու Չեչնիայի հակամարտությանը: Այսօր նույն բանը չեմ կարող անել Կարաչայ-Չերքեզիայում: Այդ պատճառով չեմ կարող պատասխանատվություն ստանձնել նրա համար, ինչ տեղի է ունենալու հանրապետությունում մոտ ապագայում»:

Բերեզովսկու հոռետեսությունը հիմնազուրկ չէ, սակայն նրա «անհանգստությունը» եւս անկեղծ չէ: Աշխարհի ամենահարուստ մարդկանցից մեկին, որի ֆինանսական կարողությունը շուրջ 24 միլիարդ դոլար է (Հայաստանի բյուջեից 60 անգամ ավելի- Թ. Հ.), կարաչայների եւ չերքեզների միջեւ հնարավոր պատերազմը քիչ է մտահոգում: Խմբիշխանը հանգամանքների բերումով հայտնվել է տեղերում, որի հետ նա չի կարող հաշտվել: Բերեզովսկին քաղաքական խարդավանքներ հրահրելու եւ դրանք «հանդարտեցնելու» վարպետ է: Բերեզովսկին չի թաքցնում, որ շփումներ ունի Շամիլ Բասաեւի հետ, ֆինանսապես աջակցել է չեչեն խռովարարների «Կավկազ-ցենտր» լրատվական կենտրոնի ստեղծմանը: Բասաեւը 1998 թ. հրապարակավ հայտարարում էր, թե «պարբերաբար փող է ստացել Բերեզովսկուց եւ կշարունակի ստանալ, որովհետեւ ճիշտ է համարում սեփական ժողովրդին թալանելու փոխարեն Բերեզովսկուն թալանելը»: Հանրության ուշադրությունն իր վրա սեւեռելու նպատակով խմբիշխանը ունակ է հանգամանքներ անել, զբաղվել բարեգործությամբ, միմյանց դեմ հանել քաղաքական կուսակցություններին եւ գործիչներին, ազգամիջյան բախումներ հրահրել...

Թեեւ Մոսկվան շարունակում է պնդել, թե կարաչայների եւ չերքեզների միջեւ հակասությունները ծնվեցին անցյալ տարի (երբ ԿՉՀ-ում նախագահ ընտրվեց ազգությամբ կարաչայ Վլադիմիր Սեմյոնովը, իսկ պարտված թեկնածու, ազգությամբ չերքեզ Ստանիսլավ Դերեւի կողմնակիցները հանրահավաքների ճանապարհով փորձեցին անօրինական համարել ընտրությունները), սակայն ընտրությունները հայելու դեր կատարեցին, ցույց տալով ազգամիջյան լարվածությունը ԿՉՀ-ում:

Կարաչայ-Չերքեզիան ԽՍՀՄ ժամանակներում Ստավրոպոլի երկրամասի կազմում էր՝ ինքնավար մարզի կարգավիճակով: 1991-ին դուրս եկավ Ստավրոպոլի երկրամասից՝ դառնալով հանրապետություն: Մինչեւ անցյալ տարվա ապրիլ-մայիս ամիսները ԿՉՀ-ն չի նշվել «թեժ կետերի» շարքում: Հանրապետության բնակչության 42 տոկոսը ռուսներ են, 33-ը՝ կարաչայներ, 12-ը՝ չերքեզներ, 7-ը՝ աբազիններ (չերքեզներին ցեղակից ժողովուրդ), 6 տոկոսը՝ նողայներ:

Չերկեսկի (ԿՉՀ-ի մայրաքաղաք) քաղաքագլուխ, ալկոհոլային խմիչքների արտադրության մենատեր Դերեւը (ազգությամբ չերքեզ, մայրը՝ աբազ է, հորական տատը՝ կարաչայ) կողմնակից է ԿՉՀ-ի, Ադըղեայի (Կրասնոդարի երկրամաս) եւ հարեւան Կաբարդինո-Բալկարիայի տարածքների վրա Մեծ Չերքեզիա հիմնելուն: Հաշվի առնելով նման գաղափարի իրականացման անհնարինությունը, օրերս տեղի ունեցող ցույցերում չերքեզները ցանկություն էին հայտնում չերքեզաբնակ տարածքներով միանալ Ստավրոպոլի երկրամասին: Նման առաջարկներն անընդունելի են եւ կարաչայների, եւ աբազների, եւ նողայների համար: Վերջին երկու ժողովուրդները առաջարկում են ԿՉՀ-ն բաժանել չորս մասի՝ ստեղծելով կարաչայական, չերքեզական, աբազյան եւ նողայական առանձին միավորներ:

ԿՉՀ-ում օր-օրի թեժացող մթնոլորտը շիկացնում է Բ. Բերեզովսկին՝ պաշտպանելով եւ ֆինանսապես օժանդակելով չերքեզներին: Կռիվներ սկսելու դեպքում աբազները եւ կաբարդինները, ինչպես իրենք են ակնարկում, կօգնեն չերքեզներին: Կարաչայներին օգնելու պատրաստակամություն են հայտնել Թուրքիան (կարաչայները էթնիկ թուրքեր են, խոսում են թուրքերենին մոտ բարբառով) եւ չեչեն դաշտային հրամանատարները: Անտանելի ծանր դրության մեջ են հանրապետության բնակչության 42 տոկոսը կազմող ռուսները, որոնք, հայտնվելով երկու կրակի արանքում, ընտրում են երրորդ տարբերակը՝ հեռանում են ԿՉՀ-ից: Սա ձեռնտու է Հյուսիսային Կովկասը Ռուսաստանից կտրելու ջատագով արտաքին ուժերին: Ենթադրաբար՝ նաեւ Բորիս Բերեզովսկուն:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Հ. Գ.- Երեկ ռուսաստանյան լրատվամիջոցները սենսացիոն լուր են հրապարակել: Ինչպես հայտնի է, ռուսական բանակում հակասություններ են ծագել պաշտպանության նախարար Սերգեեւի եւ գլխավոր շտաբի պետ Կվաշնինի միջեւ: ՌԴ Անվտանգության խորհրդի նախագահ Իվանովը Պուտինին առաջարկել է պաշտոնից ազատել ե՛ւ Սերգեեւին, ե՛ւ Կվաշնինին, նախարարի պաշտոնին նշանակել քաղաքական դեմքի: Թեկնածուների շարքում քննարկվում է նաեւ Բորիս Բերեզովսկու անունը:

ՍՏԱՄԲՈՒԼ

Սբ. Փրկիչ հիվանդանոցի ծերանոցները՝ օրինակելի նմուշ օտարներին

Ստամբուլի «Սուրբ Փրկիչ» հայոց ազգային հիվանդանոցի համանուն ամսաթերթի ուշացումով մեր խմբագրություն հասած ապրիլյան համարը տեղեկացնում է, որ վարչապետարանը քաղաքում գործող 34 ծերանոցներից որպես օրինակելի նշել է ընդամենը երեք՝ Բահչելի էվլերի, Էշիլ գյուղի եւ Սբ. Փրկիչ ծերանոցների անունները: Վարչապետարանի սոցիալական ծառայությունների տնօրենությունն այդ հանձնարարականը տվել է Շվեդիայում կառուցվելիք 30 սենյականոց թուրքական ծերանոցի առթիվ:

Հանձնարարականի հետեւանքով Շվեդիայից 10 հոգուց բաղկացած (շվեդներ եւ թուրքեր) մի պատվիրակություն այցելել է հայոց ազգային հիվանդանոցն ու ծերանոցները՝ տեղում ծանոթանալու տարված աշխատանքներին: Հյուրերին դիմավորել են հիվանդանոցի ընդհանուր քարտուղարուհին, ավագ բուժքույրը եւ պատասխանատու բժիշկ դոկտ. Թերջան Միլդանօղլուն, որոնք տեղեկացրել են, որ հաստատությունից ներս գործում է 19 հոգուց բաղկացած տիկնանց հանձնախումբը, որն ամենօրյա հերթապահական այցելություններով փորձում է թեթեւացնել այնտեղ հանգրվանած հայրենակիցների հոգսերը:

Շվեդական խմբի անունից սոցիալական գործունեությունների փոխտնօրեն Սերալ հանըմն իր հիացմունքն ու գնահատանքի ջերմ խոսքերն է հայտնել հիվանդանոցում եւ ծերանոցում տիրող մաքրության եւ կարգուկանոնի առթիվ: Շվեդաբնակ թարգման եւ բանբեր Մազհար Գյոքը շնորհակալություն հայտնելով հյուրընկալության համար, հուշանվեր է հանձնել պատասխանատուներին: Պատվիրակության անդամները հավաստիացրել են, որ Շվեդիայում կկառուցեն նմանատիպ մի ծերանոց:

Տ. Օ.

ՇՈՒԿԱ

Նավթի թանկացումը սղաճ է առաջացրել Եվրոպայում եւ ԱՄՆ-ում

Բրյուսելում եւ Վաշինգտոնում հուլիսի 17-ին հրապարակված վիճակագրական տվյալները վկայում են, որ վերջին ամիսներին բարձրացած նավթի համաշխարհային գներն արդեն սղաճ են առաջ բերել Եվրամիությունում եւ ԱՄՆ-ում: Եվրոյի գոտում հունիսին սղաճը տարեկան հաշվարկով կազմել է 2,4 տոկոս՝ մայիսի 1,9-ի դիմաց: Ընթացիկ տարվա առաջին 6 ամիսներին նույն տարածքում սղաճը տարեկան հաշվարկով կազմել է 4,2 տոկոս՝ անցյալ տարվա համապատասխան ժամանակամիջոցի 2,2-ի դիմաց: Եվրամիության 11 երկրներում՝ եվրոյի գոտում, էներգակիրների թանկացումն ազդել է ներմուծվող լայն սպառման ապրանքների գների վրա, մինչդեռ ԱՄՆ-ում այդ ապրանքները չեն թանկացել: Եվրոպայի Կենտրոնական բանկը չի բացառում, որ առաջիկա երկու ամսում բազային սղաճը կարող է անցնել 2 տոկոսից:

ԱՄՆ-ում իրավիճակը փոքր-ինչ տարբեր է դոլարի ուժի շնորհիվ: Այնտեղ սղաճը միայն 3/4-ով է պայմանավորված էներգակիրների բարձր գներով: Ճիշտ է, ընթացիկ տարվա առաջին 6 ամիսներին ԱՄՆ-ում սղաճը հասավ 2,6 տոկոսի (անցյալ տարվա 2 տոկոսի դիմաց), բայց այնտեղ մտահոգված չեն բազային սղաճի վտանգից: Ամերիկյան դրամարժույթի ուժը ներմուծումը զերծ է պահում ներմուծական սղաճից: Դրա շնորհիվ սպառման ապրանքները վերջին ամիսներին չեն թանկացել:

«Սղաճից առնվող դասերը եվրոյի գոտում եւ ԱՄՆ-ում տարբեր են», գրում է «Մոնդ» թերթը: Եվրամիության դրամական գործերի հանձնակատար Պեդրո Սոլբեսը հայտարարել է, թե եվրոյի գոտում սղաճը կասեցնելու նպատակով հարկավոր է արագացնել ազատականացումը տնտեսության գլխավոր հատվածներում, մասնավորապես հեռահաղորդակցությունների ոլորտում: Մինչդեռ ԱՄՆ-ում սղաճի թվական տվյալները մեկնաբանվում են որպես պահանջարկի ծավալումը սահմանափակելու կոչ, որը հնարավոր կդարձնի երկրի տնտեսական կյանքի վերակարգավորումը:

Պ. Ք.

Մշակույթ

Գրքեր, նկարներ, քանդակներ, երաժշտական ստեղծագործություններ կան, որոնք լույս աշխարհ գալով, անմիջապես հզոր մի լսարան են նվաճում: Եվ որքան մեծ է այդ ստեղծագործությունների հեղինակը, այնքան արագ է կայանում հանդիպումը: Այդպես եղավ Խաչիկ Դաշտենցի «Ռանչպարների կանչը» վեպի պարագայում: Գուցե շատ քչերը գիտեին, որ «Խոդեդանի» հեղինակը երկար ժամանակ աշխատում էր այս ստեղծագործության վրա, գուցե քչերը գիտեին, թե ինչպիսի բծախնդրությամբ Դաշտենցը՝ ամենին հարաբերություններում անչափ համեստ, սուսուփուս այս մարդը մշակում էր հիշողության մեջ եղած նյութը, որը ցույց տվեր, որ «մենք առյուծի ջընսեն ենք»: Ու սուսուփուս, ոչինչով իրեն ցույց չտվող, իր մասին ասված բարձրագոչ խոսքից խրտնող Խաչիկ Դաշտենցը պիտի ավելի խորացներ «Խոդեդանի» բացած հունը: 20 տարի շարունակ նա պիտի խոսեր Արագածի փեշերին տուն սարքած սասունցիների ու մշեցիների հետ, հատիկ-հատիկ հավաքեր նրանց պատմությունները, չափեր, կշռեր, խորհրդակցեր իր մեծ բարեկամի՝ Ավետիք Իսահակյանի հետ ու վերջինիս խորհրդով մի նոր վեպ գրեր:

– Վեպը գրվել է 15-16 տարվա ընթացքում,- վերհիշում է գրողի որդին՝ Տավրոս Դաշտենցը: Հիշում եմ, երեկոյան ժամը 6-ի, 7-ի մոտ մեկ-երկու րենց գործերը, որ թեեւ այս վեպի ամբողջ նյութն իրական է, կատարված եղելություն, բայց ոմանց կարող է թվալ անիրական ու հեքիաթային...»:

Այսպես է գրել Խաչիկ Դաշտենցը 1972-ի օգոստոսի 10-ին:

20 տարի առաջ, 1980 թ. մայիսի 22-ին մեր պայծառ ու պինդ Մուշեղ Գալշոյանը Դաշտենցի ծննդյան 70-ամյակի առիթով գրեց. «Հայ ֆիդայական շարժման սկիզբն այսպես հեքիաթային, բայց պատմականորեն ճիշտ մեզ ներկայացնելով, Խաչիկ Դաշտենցը հարց է տալիս՝ որքա՞ն ժամանակ է անցել, ահա, 20-րդ դարի մուտքն է, բայց Դավթից մինչեւ Արաբո ծիածանի կամարի տակ լեռների ու նրանց մարդկանց ճակատագրում

Սրտում «չաքալ օսկոր» եւ «ջուր պլոճիկ» ունեցող մարդկանց ժամանակը

Կրկին կարդալով Խաչիկ Դաշտենցին

պեսզի իր պապերին (մեր պապերին) փրկեր մոռացությունից, որպեսզի առասպելական մարդկանց վավերական պատմություններ աներ եւ վավերական մարդկանց առասպելները պատմեր: Իր առավելությունն ուներ եւ նախանձախնդիր էր իր պարտքը կատարելուն: Անում էր առանց բարձրաձայնելու, առանց հրապարակներում խոսելու: Ու երբ 1950-ին լույս տեսավ «Խոդեդան» վեպի առաջին տարբերակը (ծավալով փոքր, ոչ ավելին, քան վիպակ), մեր գրականության մեծերը՝ Արամ Ինճիկյանը, Ստեփան Զորյանը, Ավետիք Իսահակյանը ողջունեցին: Ինքը գիտեր իր ստեղծածի գինը: Մեծերը հասկացան, որ հայ գրականության մեջ նոր ուղի է բացվում: Բակունցը տեսել էր իր երկիրը, իր բնությունը թողած մարդուն եւ նրա հիշողությունը վերածնեց: Մեծարենց ունեինք, բայց Սովետական Հայաստանում Մեծարենց չէինք կարդացել: Դեռ չէր տպագրվել Գուրգեն Մահարու «Այրվող այգեստաններ» վեպը: Դաշտենցի «Խոդեդանը» իր տեսակի մեջ առաջինն էր: Այն ոչ միայն եւ ոչ այնքան հիշողություն էր, այլ ժամանակի պատմագրությունը: Վեց տարի հետո վիպակը վեպի տեսքով լույս տեսավ: Ազդակը հոր մասին եղած անմեռ հիշողությունն էր. «...Սիրելի հայր, ես քո դեմքը երազի պես եմ հիշում: Քառասուն տարի է անցել այն օրից (Դաշտենցի այս խոսքը թվագրված է 1956-ի մայիսի 28-ով. Ս. Գ.), երբ դու ինձ շալակեցիր, անցար Մեղրագետի ափերով, կամենալով փախցնել Արեւելյան Հայաստան: Քո կյանքի ուղին ընդհատվեց Մուշ քաղաքում: Եվ այժմ, քառասուն տարի հետո, իմ աչքերից թափվում են այրող արցունքներ քո հեռավոր ու անհայտ գերեզմանի վրա եւ բոլոր նրանց շիրիմների վրա, որ հանգչում են քեզ հետ Մշո դաշտում...»:

Այս հիշողությամբ ապրելը շատ քիչ բան կլիներ գուցե: Այս հիշողությունը դաշտադեմցի Տոնեի հիշատակին, որդին, որ այնուհետեւ կոչվելու էր Խաչիկ Դաշտենց, պետք է շատ ու շատ բան գումարեր, որպեսզի մենք խեղճ ու կորսվող չերեւայինք, որպեսզի

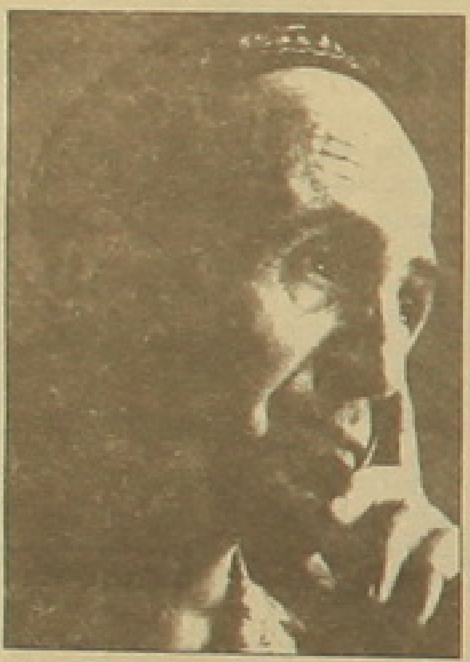

ժամ քնում էր, հետո արթնանում եւ սկսում գրել:

Գրում էր ամենայն բծախնդրությամբ: Ամեն մի փաստ, ամեն անուն ճշտում էր կնոջ՝ գերմանուհի Ալմա Բոկլի հետ:

– Որքան էլ տարօրինակ է, մայրս ավելի լավ էր հիշում անունները, դեպքերը,- կրկին Տավրոս Դաշտենցն է ասում:- Խոսակցությունների ժամանակ մայրս հաճախ էր ուղղումներ անում:

Ու ծնվում էր նոր գործը, որը հետո պետք է կոչվեր «Ռանչպարների կանչը»:

«1963-ի հունիսի 2-ին Ներքին Թալինի գյուղում ես հանդիպեցի «Խոդեդան» վեպիս հերոսներից մեկին՝ Գոմսա Մելիքի կնոջը: Նա ասաց. «Մելիք հարյուր տարեկան կեղներ, որ մեռավ: Թալինու բժիշկ մեկ օր Մելիքին տեսնելով ասաց. «Մելիք ջան, դու քո ուժից ես էդման երկար ապրել: Չաքալ օսկոր կա քու սրտի մեջ ու ջուր պլոճիկ»:

Իմ այս վեպն իրենց սրտի մեջ «չաքալ օսկոր» եւ «ջուր պլոճիկ» ունեցող այդ սերնդի մասին է:

Այսպիսի սերունդ եղավ, այսպիսի սերունդ դժվար թե կրկնվի:

Այնքան արտառոց ու առասպելական էին այդ սերնդի մարդիկ եւ ի՞նչն է փոխվել... Կայծականահար նույն լեռներն են, չարքերով լցված նույն վիհերը, իր մենակությանը խաչված նույն ժողովուրդը եւ ըմբոստ ճակատով նույն միայնակ զինվորը՝ անունը Դավիթ թե Արաբո:

Մոսե Իմոն հասել է մինչեւ Ինգլիզ եւ քրիստոնյա թագավորից, ի տեղ օգնության, մի օրորոց է ստացել նվեր: Այդ լեռների պատվիրակն աշխարհի հզորներից հզոր որ թագավորի դուռն էլ գնար, այդ օրորոցը կստանար՝ օրորի հույսով:

Հույսը դարձյալ հրաշքն է. Պայթող աղբյուրի ակունքից հայտնվող Քուռկիկ Ջալալին, երկրի ընդերքից հայտնվող հրեղեն ձին:

Այդ հրեղեն ձին Արաբոն էր:

Այդ հրեղեն ձին Աղբյուր Սերոբն էր, Ստաղաց Մակարն էր, Գեւորգ Չաուշը, Անդրանիկը, Դժոխք Հրայրը, Սմբատը, Գալեն, Չոլոն, Մորուք Կարոն, Արծիվ Պետոն, Սեւքարեցի Սաքոն, Կայծակ Անդրեասը, Տեր Քաջի Աղամը, Կոտո Հակոբը, Լաճկանցի Արթենը, Աղա Զորիկը, Ալադին Միսակը, Բրինդարը, Սեյդո Պողոսը, Անտոնիա Ձնդոն, Մուկոն, Բամբակու Մելոն, այդ հրեղեն ձին Շենիկցի Մանուկն էր, Փեթարա Մանուկը, Փեթարա Թադեն, Փեթարա Մխոն, Փեթարա Իսրոն...»:

Մուշեղ Գալշոյանի հետ ամեն առավոտ-իրիկուն կրկնենք այս անունները, որպեսզի պինդ մնանք, Խաչիկ Դաշտենցի հետ միասին անվերջ կրկնենք ռանչպարների կանչը՝ «Այր, բեն, գին...», որպեսզի պինդ մնանք, որովհետեւ մեր ջարդվելը մեր միջից կելնի: Օտարն ո՞վ է, որ մեզ կարողանա ջարդել:

...1990 թե 91-ին էր. Արցախում, կեսգիշերով գյումրեցի մի տղա զգույշ վառել էր մի ճրագ ու Խաչիկ Դաշտենցի «Ռանչպարների կանչն» էր կարդում: Ու այդ տղան, նրա նման տղաները պահեցին ու պահում են էս հողի կտորը, որ Հայաստան, հայրենիք ենք ասում: Պահեցին, որովհետեւ իրենց մեջ միշտ հնչեցնում են ռանչպարների կանչը...

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Զարգանալու են Իրանի հետ մշակութային կապերը

Ռոլանդ Շառոյանի մամլո ասուլիսը

Հուլիսի 17-18-ը Իրանի մշակույթի եւ իսլամական կողմնորոշման նախարարի հրավերով երկօրյա պաշտոնական այցով Թեհրանում էր գտնվում հայկական պատվիրակությունը: Պաշտոնական պատվիրակության կազմում էին ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Ռոլանդ Շառոյանը, թատերական գործիչների միության նախագահ Երվանդ Ղազանչյանը, հուշարձանների պահպանության եւ վերականգնման վարչության պետ Գագիկ Գյուրջյանը, սփյուռքի հետ համագործակցության վարչության պետ Սպարտակ Ղարաբաղյանը: Երեկ ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունում պատվիրակության անդամները հրավիրել էին մամուլի ասուլիս: Նախարար Ռոլանդ Շառոյանը հայտնեց, որ այցի ժամանակ ՀՀ-ի եւ ԻԻՀ-ի միջեւ գոյություն ունեցող միջպետական պայմանագիրը, որի ժամկետն արդեն լրացել էր, երկարացվեց եւս 5 տարով, որի հիման վրա ներկայացվեցին բանակցությունների թեմաները: Համատեղ հանդիպման ժամանակ քննարկվել է 2000 թ. նոյեմբերին Իրանում անցկացվելիք հայկական մշակույթի օրերի ծրագիրը: Իրանի մշակույթի եւ իսլամական կողմնորոշման նախարարի առաջարկով ծրագրում ավելացել է Սերգեյ Փարաջանովի ցուցահանդեսի կազմակերպումը եւ նրա ֆիլմերի ցուցադրումը Թեհրանի ամենահեղինակավոր կինոթատրոնում: Մշակութային օրերին կմասնակցեն արվեստի 30 գործիչներ: Հաջորդ հարցը վերաբերել է երկու կողմերի միջեւ մշակութային փոխանակումների երկու տարվա (2000-2001 թթ.) ծրագրի նախագծին: Պատասխանատուները ստացել են համաձայնություններ, խտացվել է համատեղ գրահրատարակչության թարգմանության հարցը: Ուշադրություն է դարձվել պարսկահայ անվանի մանրանկարչուհի Կլարա Աբգարի աշխատանքներին, որի ցուցահանդես-թանգարանը գտնվում է Թեհրանի ամենաշքեղ վայրում: Պրն Ղազանչյանի առաջարկությամբ ավելացել է նաեւ երկու երկրների թատերաշխարհների միջեւ համագործակցության ծրագիրը: Պաշտոնական մի փաստաթուղթ վերաբերում է Իրանում հայկական, իսկ Հայաստանում՝ իրանական մշակութային ժառանգությունների պահպանմանը, դրանց վերականգնելուն եւ գործածելուն, ուխտագնացություններ կազմակերպելուն: Պատվիրակության ներկայությամբ սկսվել է Սուրբ Թադեի վանքի ուխտագնացությունը՝ նվիրված Հայաստանում քրիստոնեության պետականորեն ընդունման 1700-ամյակին: Հայկական կողմից վավերացվել է փոխըմբռնման հուշագիր, ըստ որի առաջիկայում Իրանում կհիմնադրվեն հայկական մշակութային կենտրոններ: Հանդիպում է տեղի ունեցել Իրանի նախագահի խորհրդական եւ երիտասարդական ազգային կոմիտեի նախագահ Միլքանիի հետ ու շոշափվել երկու երկրների երիտասարդության փոխհամագործակցության կարեւորությունը, համաձայն որի կստեղծվի երիտասարդական կոմիտե, կպատրաստվի փոխադարձ ուսումնառությամբ մարզական ոլորտում համագործակցության փաթեթ: Քննարկվել է մարզական օգնությունների, մարզադպրոցների, մարզադաշտերի, մարզիկների համատեղ մարզման խնդիրը: Վերջում մեր պատվիրակությանը ընդունել է Իրանի կրթության եւ հետազոտությունների հարցերի գծով փոխարտգործնախարար պրն Խարազեն: Այս հանդիպման ժամանակ կողմերն անդրադարձել են բանակցությունների ողջ ընթացքին, քննարկել են համատեղ իրականացվող ռազմավարական որոշ խնդիրներ, Մեղրիում կայանալիք ընկերական միջոցառումների անցկացման պայմանները:

Հայկական պատվիրակությունը ջերմ ընդունելություն էր գտել Իրանի բարձրաստիճան պաշտոնյաների շրջանակում, հայկական համայնքում: Ըստ պրն Շառոյանի, ԻԻՀ-ն եզակի երկրներից է, ուր մուսուլմանական կրոնի մարդիկ եւ իրանահայ քրիստոնյա համայնքը համակեցության գեղեցիկ օրինակ է, որտեղ խաղաղ պայմաններում ստեղծագործելու զարգացման հեռանկարներ կան:

ՆԱԻՐԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Ալթունի նկարների հասույթը՝ Հայաստանին

Վերջերս Քրիստիի աճուրդի տանը հավաքվել էր ավելի քան 250 մարդ՝ ներկա գտնվելու Ջոն Ալթունի նկարների ցուցահանդես-վաճառքին: Նկարիչը լեգենդար «Ֆերուս գալերիի» հիմնադիր անդամներից էր, արվեստագետ, որը Կալիֆոռնիայի արվեստը հասու դարձրեց համաշխարհային

արվեստասեր հասարակայնությանը:

Իրենց ընկերոջ նկարները դիտելու եւ գնելու էին եկել «Ֆերուսի» մյուս անդամները՝ Էդ Մոսեսը, Բիլի Ալ Բենգսթոնը եւ Դենիս Հոփերը: Ցուցահանդեսին ներկա էին նաեւ Փասադենայի Արվեստների Արմորի կենտրոնից Ջեյ Բելոլին եւ պատկերասրահների տնօրեններ Պետեր Բլեյքը, Պատրիսիա Ֆաոսեն եւ Ռութ Բրաունսթայնը:

«Լոս Անջելես Ուիքլիի» արվեստաբան Պիտեր Ֆրանկը «Ջոն Ալթուն: Նկարներ եւ կտավներ» ցուցահանդեսը բնութագրել էր որպես «շաբաթվա տիկը»: Նկարների վաճառքից ստացված 300000 դոլարից 100000-ը կնվիրաբերվի Հայաստանին:

«Պիկասոն ինքն էր հիանում Ալթունի նկարներով, եւ ես հպարտ եմ, որ կարող եմ ունենալ նրա հավերժական գործերից իմ հավաքածուում», ասում է նկարչի զարմիկ, ճարտարապետ Ռոն Ալթունը: «Նա սիրում էր խրախուսել, օգնել մարդկանց, աննկարագրելիորեն կամեցող էր»:

Ցուցահանդեսի նկարներից հատկապես էռոտիկները ընտրվեցին եւ ներկայումս ցուցադրվում են Պետեր Բլեյքի պատկերասրահում՝ Լագունա Բիչում, Ալթունի ընկերոջ, «Ֆերուսի» անդամ Էդ Մոսեսի նկարների կողքին:

Ցուցահանդեսի գլխավոր կտավը՝ անվերնագիրը, նկարված 1964 թ.-ին, ձեռք բերեց ֆիլանտրոպ կոլեկցիոներ Ջերարդ Քաֆեսջյանը:

«Արմենիըն միրոր սփեքթեյթր»

Լոռիս-Մելիքովի հիշատակին

Հայաստանի Ազգային գրադարանը, հերթական անգամ ներկայացնելով հայ ազգային գործիչներին, երեկ կազմակերպել էր ցուցահանդես-զեկուցում կոմս Միքայել Լոռիս-Մելիքովի ծննդյան 175-ամյակի առիթով: Ծագումով թիֆլիսահայ Լոռիս-Մելիքովը 12 տարեկանում ընդունվել է Մոսկվայի Լազարյան ճեմարան: 1847 թ.-ից մասնակցել է կովկասյան ճակատամարտերին: 30 տարեկանում արժանացել է գեներալ-մայորի կոչման: Անձամբ ղեկավարել է Արդահանի գրոհը եւ գրավումը, Կարսի գրավումը: Եղել է Աստրախանի, Սամարայի, Սարատովի եւ Խարկովի գեներալ նահանգապետը: 1880 թ.-ին Ալեքսանդր 2-րդ ցարի կողմից նշանակվել է Գերագույն կարգադրիչ հանձնաժողովի նախագահ՝ դիկտատորական լիազորություններով: Այնուհետեւ նշանակվել է Ռուսաստանի ներքին գործերի նախարար: Կյանքի վերջին տարիներն անց է կացրել արտասահմանում, գրել է «Կովկասի կառավարիչների մասին՝ 1776 թ. մինչեւ 18-րդ դարի վերջը», «Նոքեր Հաջի Մուրադի մասին», «Երկսող Թերեք մարզի կացության մասին» եւ այլ գործեր: Մահացել է 1888 թ.-ին Նիսում:

Ազգային գրադարանի տնօրեն Դ. Սարգսյանը, ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Հրանտ Ավետիսյանը խոսեցին այն մասին, որ, գործելով դիկտատոր Ալեքսանդր 2-րդի օրոք, Միքայել Լոռիս-Մելիքովն ունեցել է լիբերալ հայացքներ, իր պաշտոնավարության ընթացքում ոչ մի հեղափոխական չի գնդակահարվել: Ռուսաստանի բարձրաստիճան շրջանակներում նա հայտնի է եղել որպես բարեփոխիչ:

Միքայել Լոռիս-Մելիքովի մասին արխիվային փաստաթղթերը սակավ են: Նրա ազնվական տոհմի մասին որոշ կցկտուր տվյալներ հայտնեց 1937 թ.-ի ստալինյան ռեժիմից մի կերպ ողջ մնացած նրա շառավիղներից Սեդա-Մարիանա Քալանթարյանը:

Ցուցահանդես-զեկույցն ամփոփվեց «Տկզար» համույթի համերգով:

Ն. Պ.

ԱԶԳ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Մարզչական կարուսել

Ո՞վ կփոխարինի սըր Ալեքսին

Հանրահայտ մարզիչ Ալեքս Ֆերգյուսոնը օրերս հայտարարել է, որ երկու տարի անց, երբ լրանա «Մանչեսթր յունայթեդի» հետ իր պայմանագիրը, ինքը կհեռանա ֆուտբոլից ու պարզապես թոշակառուի կյանք կվարի։ Հիշեցնենք, որ «Մանչեսթրը» սըր Ալեքսի գլխավորությամբ շատ մեծ հաջողությունների է հասել, եւ նրա որոշումը տխրեցրել է անգլիական ֆուտբոլի առաջատար թիմի երկրպագուներին։ Իսկ ո՞վ կփոխարինի վաստակաշատ մարզչին։ Թեկնածուներից մեկը հայտնի է։ Դա ֆրանսիացի հայտնի ֆուտբոլիստ, «Մանչեսթր յունայթեդի» նախկին հարձակվող Էրիկ Կանտոնան է։ 34-ամյա Կանտոնան մինչ այդ էլ հայտարարել էր. «Իմ երազանքն է Ֆերգյուսոնի հեռանալուց հետո դառնալ «Յունայթեդի» գլխավոր մարզիչը։ Իհարկե, հեշտ չէ փոխարինել Ալեքսին։ Իմ կարծիքով, այս պահին նա աշխարհի լավագույն մարզիչն է»։ Կանտոնան ժամանակին մարզչական կրթություն է ստացել, բայց ոչ մի թիմ դեռ չի գլխավորել։ Նա որոշել է, որ մարզչական գործունեությամբ պետք է զբաղվի միայն Անգլիայում, իսկ ամենահարմարը «Մանչեսթր յունայթեդն» է։

Սողոմոնյան որոշում

Եվրոպայի առաջնությունում Գերմանիայի հավաքականի անհաջող ելույթից հետո գլխավոր մարզիչ Էրիխ Ռիբեկը ստիպված էր հեռանալ։ Բայց պաշտոնը շատ կարճ ժամանակ թափուր մնաց։ Ընդ որում, Գերմանիայի ֆուտբոլի միության ղեկավարները սողոմոնյան որոշում կայացրին՝ հավաքականի գլխավոր մարզիչ նշանակվեց Քրիստոֆ Դաումը, բայց քանի որ Լեւերկուզենի «Բայեր» ակումբի հետ նրա պայմանագրի ավարտին դեռեւս մեկ տարի կա, ապա երկրի գլխավոր թիմի հետ առայժմ կաշխատի հայտնի ֆուտբոլիստ Ռուդի Ֆյոլերը։ Դեռեւս ոչ վաղ անցյալում Ֆյոլերը խաղում էր Գերմանիայի հավաքականի հարձակման գծում։ Շատերը նշում են, որ խաղալն ավարտելուց հետո նա նույնիսկ բակային թիմ չի մարզել, ինչպե՞ս է գլուխ հանելու հավաքականից։

ՀԱՕԿ

Իրանն ու Հայաստանը կհամագործակցեն

ԹԵՀՐԱՆ, 21 ՅՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Իրանի եւ Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեները համաձայնել են տարբեր մարզաձեւերում համագործակցություն ծավալելու շուրջ։ «Իրանի ձայնի» հաղորդման համաձայն, Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Նշան Մունչյանը հինգշաբթի Թեհրանում իր իրանցի գործընկերոջ հետ հանդիպման ժամանակ շեշտել է, թե Իրանի հետ համագործակցության շրջանակում Հայաստանը պատրաստ է Իրան գործուղել բռնցքամարտի ազգային հավաքականին։ Իրանի օլիմպիական ազգային կոմիտեի նախագահ Ամիր Հուսեյնին ընդառաջել է հատկապես տարբեր մարզաձեւերի ուսուցման խնդրում Իրանի ու Հայաստանի մարզական համագործակցությանը։

ՇԱԽՄԱՏ

Հաջող մրցելույթներ

Արդեն ավանդույթ է դարձել, որ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում անցկացվող մրցումներում հաջող են խաղում հայ շախմատիստները։

Լոս Անջելեսում անցկացված մրցաշարում, որտեղ հանդես եկան տարբեր երկրների 70 շախմատիստներ, առաջին-երկրորդ տեղերը բաժանեցին երկու երեւանցիներ՝ միջազգային վարպետներ Նորայր Քալանթարյանը եւ Անդրանիկ Մատիկոզյանը։ Նրանք շվեյցարական մրցակարգով անցկացված մրցաշարի 7 տուրերում վաստակեցին 6-ական միավոր։ Նախկին երեւանցի, իսկ այժմ ամերիկահայ Լեւոն Ալթունյանը 5,5 միավորով բաժանեց երրորդ-չորրորդ տեղերը։ Իսկ Հարություն Հակոբյանը 5 միավորով մի քանի այլ մասնակիցների հետ բաժանեց 5-րդ տեղը։

Հարավային Կալիֆոռնիայի առաջնությունում, որը նույնպես անցկացվեց Լոս Անջելեսում, Հայաստանի նախկին չեմպիոն Արմեն Համբարձումյանը 7 հնարավորից վաստակեց 5 միավոր եւ գրավեց երրորդ տեղը։

Հաղթողները՝ Ջոն Պեստրոն եւ Սիլուա Լակդավալան, վաստակեցին 5,5-ական միավոր։

Շախմատասերների ուշադրությանը ներկայացնենք Համբարձումյանի խաղացած պարտիաներից մեկը։

Համբարձումյան–Ռովել

1.e4 e5 2.♘f3 ♘c6 3.♗c4 ♗c5 4.c3 ♘f6 5.d3 d6 6.0-0 a6 7.♗b3 ♗g4 8.♘bd2 ♕d7 9.♖e1 0-0-0 10.♗c2 d5 11.♕e2 ♗a7 12.♘f1 h6 13.a4 ♘h7 14.b4 f6 15.b5 ♘b8 16.h3 ♗e6 17.ed5 ♗d5 18.♗e3 ♗e3 19.♘e3 ♘g5 20.♘g5 hg5 21.d4 ed4

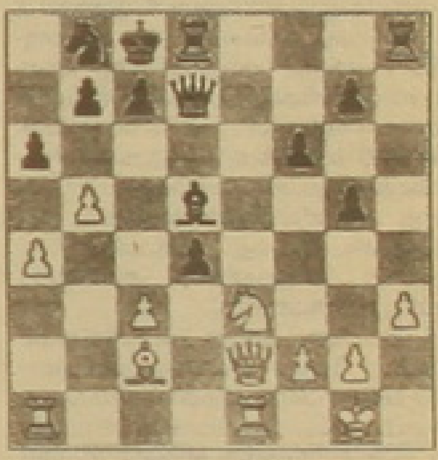

22.♘d5 ♕d5 23.♕g4 ♘d7 24.ba6 ♔b8 25.♗e4 ♘e5 26.♕e2 ♕c4 27.♕b2 b6 28.a5 dc3 29.a7 ♔c8 30.a8♕ ♔d7 31.♗f5 ♔e7 32.♕a3 1-0

ԹԵՆԻՍ

Նորմանն էլ պարտվեց

Այս օրերին աշխարհի ուժեղագույն թենիսիստներից շատերը հանդես են գալիս տարբեր մրցաշարերում։

Այդպիսի մի մրցաշար անցկացվում է Խորվաթիայի Ումագա քաղաքում։ Մասնակիցների մեջ էր նաեւ ԱՄՆ-ում ապրող մեր հայրենակից Սարգիս Սարգսյանը։ Առաջին իսկ շրջանում նա պարտություն կրեց իսպանացի Սանչեսից (3–6, 4–6 հաշվով) ու դուրս մնաց հետագա պայքարից։ Ընդ որում, Սարգսյանի մրցակիցն այնքան էլ ուժեղ թենիսիստ չէ։ Նշենք, որ Ումագայում հանդես են գալիս մեծ թվով իսպանացիներ։

Հետաքրքիր մրցաշարեր են ընթանում նաեւ Ամստերդամում (Հոլանդիա) եւ Շտուտգարտում (Գերմանիա)։

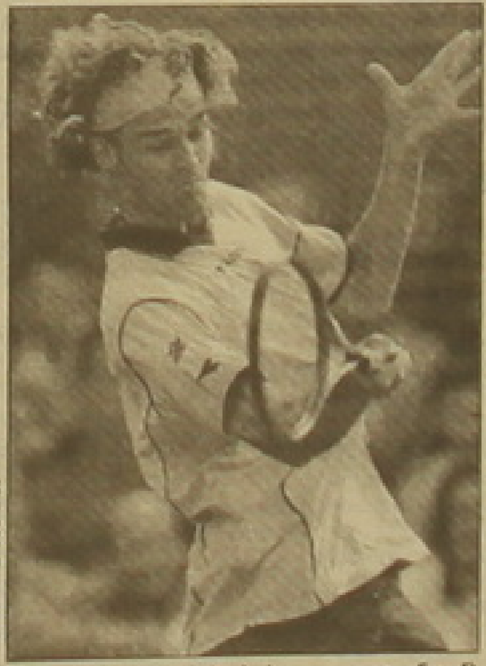

Հատկապես ուժեղ կազմ ունի այս վերջին մրցաշարը։ Շտուտգարտում խաղում են համաշխարհային դասակարգման ցուցակի առաջին տասնյակում տեղեր զբաղեցնող մի քանի թենիսիստներ։ Մրցաշարում հաջող են հանդես գալիս Եվգենի Կաֆելնիկովը (Ռուսաստան), Էնդրյու Իլիեն (Ավստրալիա), Յունես էլ Այնաուին (Մարոկկո), Ռայներ Շուտլերը (Գերմանիա)։ Գրանցվել է նաեւ խոշոր անակնկալ։ Պարտություն կրելով երկրորդ շրջանում՝ պայքարից դուրս է մնացել դասակարգման ցուցակը գլխավորող Մագնուս Նորմանը (Շվեդիա)։

Այժմ կանանց մրցաշարերն են ընթանում Սոպոտում (Լեհաստան) եւ Կնոկե-Հեյստում (Բելգիա)։

ՀԵԾԱՆՎԱՅԻՆ ՍՊՈՐՏ

18-րդ փուլից հետո

Ավարտին է մոտեցել «Տուր դը Ֆրանս» բազմօրյա հեծանվավազքը։ Մրցումների 18-րդ փուլում (Լոզան–Ֆրայբուրգ, 155 կմ) հաղթեց իտալացի Սալվատորե Կոմեզզոն։ Նա միայն եզրագծում կարողացավ մի փոքր առաջ անցնել Ղազախստանի ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Վինոկուրովից։

Այժմ, երբ հեծանվավազքի ավարտին երեք փուլ է մնացել, առաջատարը ամերիկացի Լենս Արմսթրոնգն է, որը զգալիորեն առաջ է անցել երկրորդ տեղում ընթացող գերմանացի Յան Ուլրիխից։

Բաժինը վարում է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ: 6. Եսաու: 7. Սեռ: 8. Լվացք: 10. Մոռուա: 11. Էլիտա: 14. Մորմոն: 15. Բատոն: 16. Հնդկացի: 18. Քուլա: 20. Վնաս: 22. Զեկուցում: 23. Գանդի: 24. Կարպետ: 25. Զգեստ: 27. Օդաչու: 28. Տնցում: 29. Ռեալ: 30. Սթոուն:

ՈՒՂՂԱՀԱՅԱՑ: 1. Լեմմա: 2. Նայրոբի: 3. Ալլա: 4. Դրակոն: 5. Քեոփ: 9. Քամյու: 12. Լենոն: 13. Տոկոս: 14. Մոնթե: 17. Ցիտատ: 18. Քլունգ: 19. Լյուիս: 21. Ամրոց: 22. Զինակոչ: 23. Գերցեն: 25. Զուռնա: 26. Երախ: 27. Օձուկ:

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌ

ՃԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ։

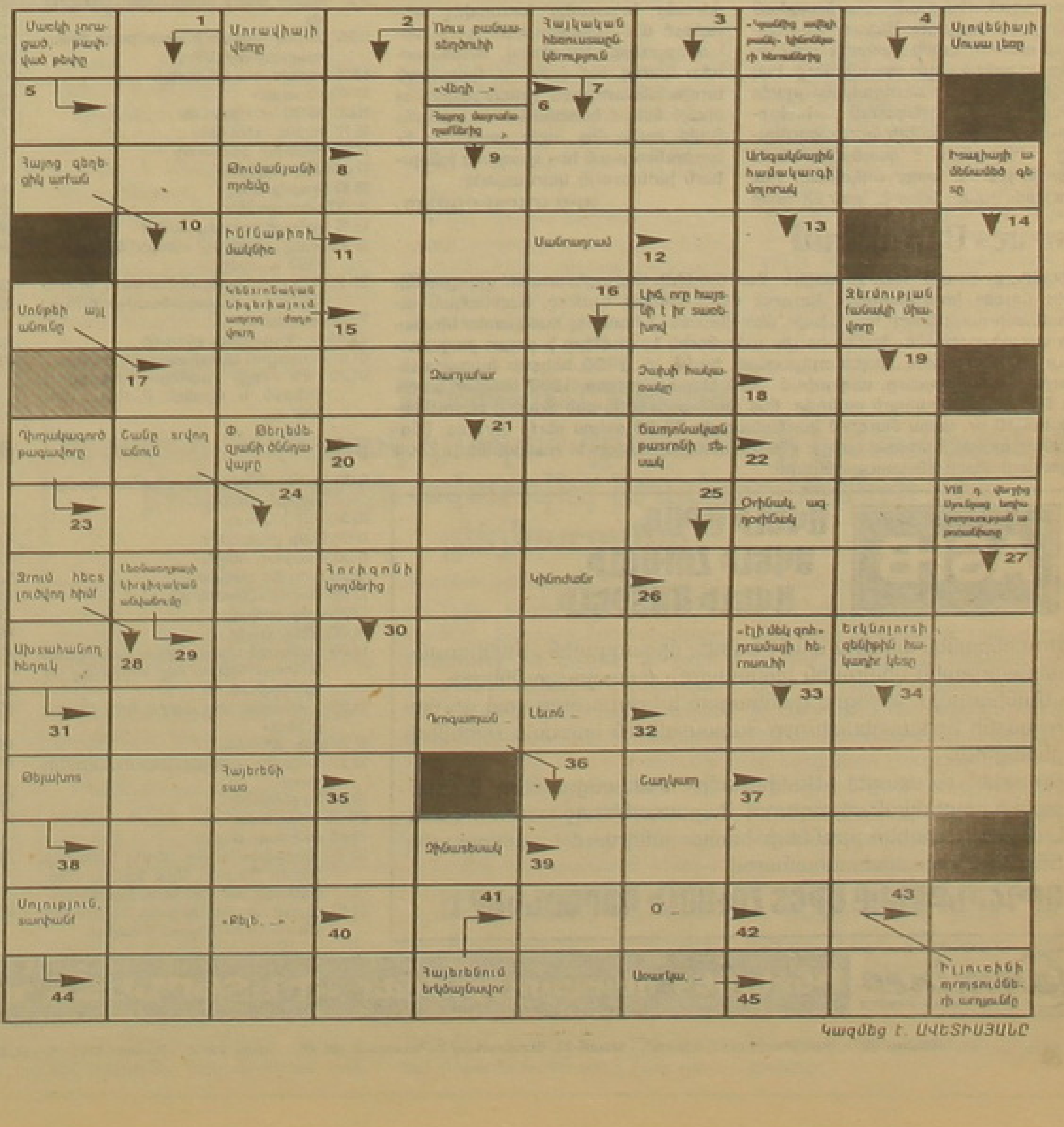

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ստորագրվեց «Արմենալ» հայ-ռուսական ՀՁ-ի հիմնադիր պայմանագիրը

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հուլիսի 21-ին ստորագրվեց ալյումինի փայլաթիթեղ արտադրող «Արմենալ» հայ-ռուսական համատեղ ձեռնարկության հիմնադիր պայմանագիրը, որի հիմնադիրներն են «Կանազ» ՓԲԸ-ի եւ «Սիբիրսկի ալյումինի օբյեդինյոննայա կոմպանիա» ԲԲԸ-ն:

Ըստ պայմանագրի, որը ստորագրեցին «Կանազի» խորհրդի նախագահ Ռոբերտ Ենգոյանը եւ «Սիբիրսկի ալյումինիի» ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Սմեսանինը, «Արմենալ» ՓԲԸ-ի կանոնադրական հիմնադրամը կազմում է 5.7 մլն դոլար: Դրա 56 տոկոսը պատկանում է հայկական, 44 ռուսական կողմին: ՓԲԸ խորհրդի նախագահ է նշանակվել Ալեքսանդր Սմեսանինը, վարչության նախագահ` Ռոբերտ Ենգոյանը:

«Արմենալը» իրականում գործում է ս.թ. մայիսից, արտադրել ու սպառողներին է առաքել փայլաթիթեղի առաջին խմբաքանակը: Սակայն պայմանագրի ստորագրումն, ըստ ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարար Կարեն Ճեմարիտյանի, հետաձգվում էր, որպեսզի ճշգրտվեին տեխնիկական, ֆինանսական եւ այլ մանրամասները` գործարքը երկկողմանի շահավետ դարձնելու նպատակով:

ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարար Դավիթ Վարդանյանի կարծիքով ռուսական կապիտալի մասնակցությամբ համատեղ ձեռնարկությունների (ՀՁ) ստեղծումը հեռանկարային գործ է, մասնավորապես, շնորհիվ լեզվական, մշակութային եւ այլ պատնեշների բացակայության: Հայկական կապիտալն, ըստ նրա, ապագայում կարող է լուրջ դերակատարություն ունենալ այլ երկրների կապիտալների հետ այսօրվա համագործակցության շնորհիվ միայն:

Ալեքսանդր Սմեսանինի կարծիքով «Արմենալի» թողարկած փայլաթիթեղը հենց այսօր համապատասխանում է միջազգային չափանիշներին եւ կարող է հաջողությամբ արտահանվել: Ձեռնարկության հիմնական պրոբլեմն, ըստ նրա, աշխատողների միջին տարիքը 15 տարով նվազեցնելն է (ներկայումս այն կազմում է 51): Սակայն դա, ըստ նրա, լուծվող հարց է, քանի որ աշխատողների բարձր որակավորումը թույլ է տալիս սահուն սերնդափոխություն իրականացնել: «Արմենալի» փայլաթիթեղը ներկայումս առաքվում է ԱՄՆ, աշխատանք է տարվում Մերձավոր Արեւելքի երկրների հետ պայմանագրեր կնքելու ուղղությամբ: ՀՁ-ի ղեկավարությունը հույս ունի 3-4 տարում ապահովել տարեկան 100 000 տոննա փայլաթիթեղի արտադրություն` ներդնելով մինչեւ 30 մլն դոլարի գումար: Ներկայումս Երեւանի «Արմենալը» փայլաթիթեղ է արտադրում ալյումինի արտադրության ծավալով աշխարհում 2-րդ տեղը զբաղեցնող «Սիբիրսկի ալյումինի» խմբի անդամ Սայանոգորսկի «Սայանալ» ՀՁ-ի հետ մեկտեղ:

«Նաիրիտի» արտադրողականությունը կբարձրացվի

Այս մասին հայտնեց ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության քիմիական արդյունաբերության վարչության պետ Ալբերտ Սուքիասյանը: «Նաիրիտն» այժմ աշխատում է ամսական 700-1000 տոննա հզորությամբ: Նախատեսվում է, որ երկու ամսվա ընթացքում այդ հզորությունները կկրկնապատկվեն: Ինչպես հայտնի է, Հայաստանում արտադրվող քլորոպրենային կաուչուկը նախկինում մենաշնորհային էր ինչպես ԽՍՀՄ-ում, այնպես էլ Արեւելյան Եվրոպայի երկրներում: Այս տարվա սկզբին, «Նաիրիտի» վերագործարկումից անմիջապես հետո, բազմաթիվ պատվերներ են ստացվել Ռուսաստանից, Լեհաստանից, Բուլղարիայից, Չինաստանից: Այդ պատճառով ձեռնարկության արտադրողականության բարձրացման խնդիր է առաջացել: Անգամ այս դեպքում անհնար կլինի կատարել արտերկրից ստացված բոլոր պատվերները: Իսկ ավելի բարձր արտադրողականությամբ աշխատելուն խոչընդոտում է «Նաիրիտի» սարքավորումների մաշվածությունը: Ինչ մնում է ռազմավարական ներդնողներին, ապա այդպիսիք, ըստ էության, չկան: Ճիշտ է, կան մի քանի ընկերություններ («Բայեր», «Միքուր» եւ այլն), որոնք որոշակի հետաքրքրություն ցուցաբերում են, սակայն տեխնոլոգիական նորացման մասին նրանց ներկայացուցիչները որեւէ մասնագիտական խոսակցության հակված չեն: Առաջարկների հիմնական էությունը սահմանափակվում է արտադրության ծավալման եւ արտադրանքի վաճառքի ծրագրերով:

Ալբերտ Սուքիասյանը նաեւ տեղեկացրեց, որ արտադրական ծավալների բարձրացման հետ մշակվում են էկոլոգիական անվտանգության միջոցառումներ: Մասնավորապես արդեն սեպտեմբերին պատրաստ կլինի քլորի արտադրության բազայի վրա տեխնոլոգիական հանգույցներ ստեղծելու ծրագրի տեխնիկատնտեսական հիմնավորումը: Նպատակը` խուսափել Երեւանում մեծ քանակության քլորի առկայությունից: Այսպիսով, հաստատապես կարող ենք նշել, որ քիմիական արդյունաբերության դրոշակակիրը ոչ միայն մտել է կանոնավոր աշխատանքային հունի մեջ, այլեւ փորձում է իր գործունեության հետ կապված խնդիրներն ինքնուրույն կարգավորել:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երաշտ Սյունիքում

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ըստ Սյունիքի մարզպետարանի գյուղբաժնի պետ Մուշեղ Կոստանդյանի, մարզում շարունակվող երաշտը, նախնական ուսումնասիրությունների համաձայն, մեծ վնասներ է հասցրել հատկապես Սիսիանի տարածաշրջանին: Հունիս-հուլիս ամիսներին տեղումների իսպառ բացակայության պատճառով արդեն ոչնչացման եզրին են 3600 հեկտար հացահատիկային մշակաբույսերը, այդ թվում 1800 հեկտար ցորենի, 1200 հեկտար գարու եւ 600 հեկտար հաճարի ցանքեր: Ըստ մասնագետների, եթե երաշտը շարունակվի եւս 10 օր, ապա մարզում կարձանագրվի 70-80 տոկոս բերքի կորուստ: Ընդհանուր առմամբ երաշտը արդեն վնաս է հասցրել մարզի 14 համայնքների 2300 գյուղացիական տնտեսություններին:

ASHB

ԱՎԵԼԻ ԱՐԱԳ,
ԱՎԵԼԻ ՀՈՒՍԱԼԻ,
ԱՎԵԼԻ ՄԱՏՉԵԼԻ

Արդշինբանկն առաջարկում է օգտվել միջազգային «Մանիգրամ» ակնթարթային վճարային համակարգի ծառայություններից: «Մանիգրամի» միջոցով ցանկացած երկրից ուղարկված գումարը կգտնի իր հասցեատիրոջը Հայաստանում հաշված րոպեների ընթացքում:
Ուղարկեք եւ ստացեք «Մանիգրամի» փոխանցումները Արդշինբանկի բոլոր մասնաճյուղերում` Հայաստանի ողջ տարածքով մեկ: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար խնդրվում է զանգահարել 56-00-85 հեռախոսահամարով:

ԱՐԴՇԻՆԲԱՆԿԸ ՄԻՇՏ ՀՈՒՍԱԼԻ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐ Է:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

22 հուլիս

9.00 Հայլուր
9.20 Հիթ շքերթ
9.50 Սեզամ, բացվիր
10.20 Մամուլի կրպակ
10.30 Ծիծաղի տուն
11.15 Մարզաշխարհ
11.45 Մեր փոքրիկը մեծանում է
12.30 Մուլտֆիլմեր «Ախ, արքայադուստր», «Նապաստակը», «Կծիկը»
13.00 Ջազի վարպետները
17.00 Հայլուր
17.20 Մանկության մոլորակ
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 Տագնապ
19.00 Խորան լուսո
19.10 «Համով լոտո»
Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ
19.10 Ռուբիկոն+)
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ
21.00 Հայլուր
21.40 Պրեմիերա
21.50 Զինուժ
22.30 Փաստագրական շարք. «Վերջին օրը. «Ջոն Քենեդի»
վ22.45 Հայոց տաճարներ
23.00 Բոհեմ
23.40 Հայլուր
00.00 Գ/Ֆ «Գերհանցագործություն»

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

10.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
12.00 Սերիալ «Երիտասարդ Ռուսաստանը»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Կոբրա»
19.10 Հեռուստաֆուտբոլ
19.35 Համերգ
20.00 Լրաբեր
20.35 «Թիվ 1»
21.05 Համերգ
21.30 Գեղ. ֆիլմ «Աստվածների ծառայը»
22.35 «Պահմոցի»
22.50 Գ/Ֆ «Փարիզի Աստվածամոր տաճարը»

11.05 Շեյփինգի Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30, 15.15 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/Ֆ «Ծննդյան տոները Վիլլի Գալի հետ»
15.00 Հրապարակ
16.00 Աներեւակայելին իրականության մեջ
16.30 Գ/Ֆ «Օնասիս» (1-ին մաս)
18.00 Ընդդեմ փողկապի
18.30 Հմայիլ
19.05 Չոչիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Մամուլի խոսնակ
20.10 Գիսաստղեր
20.30 Հեսագիծ
22.10 Համերգ. Գառնի-2000
23.15 Ոսիկան
0.30 Գ/Ֆ «Եգիպտոսի արքայազնը»
(Սուրհանդակ)

9.00 Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. Մեսրոպոլիտ Կիրիլ
9.25 Սերիալ «Կուստոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
10.15 Նվագիր, հարմոն սիրելի
10.45 «Երալաշ»
11.00, 16.00 Նորություններ
16.10 Սերիալ «Լեռնցին»
17.00 Յոթերորդ զգայարան
17.40 Մուլտպարթուբեն
18.10 Գլուխկոտրուկ
19.00 Նորություններ
19.15 Կանացի պատմություններ
19.45 Վավ. դետեկտիվ «Կույրի ծածկագիրը». 1993 թ. գործը
20.20 Գ/Ֆ «Հոգեհանը» (դերերում` Ժ. Բրել, Լ. Վենտուրա. Ֆրանսիա-Իտալիա, 1973 թ.)
22.00 Ժամանակ
22.45 Ա. Պուգաչովա. ընտրանի
01.10 Մոսկովյան կինոփառատոնի օրագիր
01.20 Գ/Ֆ «Բիլլի Բաթգեյթ» (դերերում` Դ. Հոֆման, Ն. Քիդման, Բ. Ուիլս. ԱՄՆ, 1991 թ.)

РТР

9.00 Կինոնկար երեխաների համար «Առաջին անգամ» (ԱՄՆ)
10.30 PTP-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.50 «Հարյուրը մեկին»
12.35 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
13.05 Սերիալ «Ընկերները-2»
13.35 Ոսկե բանալի
14.00, 21.00 Լուրեր
14.20 Ցերեկային սեանս. Ելենա Յակովլեւան եւ Բորիս Շչերբակովը «Միլիոնից մեկը» ֆիլմում
15.55 Վ. Վիսոցկու հիշատակին. Գ/Ֆ «Տայգայի տերը»
17.15 Երկիր մոլորակ
18.10 «Երեկոներ պոլիտեխնիկում». Օլեգ Միտյաեւ
19.05 Իմ ընտանիքը
20.05 Երկու ռոյալ
21.45 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.50 Շաբաթվա ֆիլմը. Անդրեյ Մյագկովը, Դմիտրի Պեւցովը, Օլեգ Ֆոմինը «Պայմանագիր մահվան հետ» ֆիլմում
01.10 Վերջին սեանս. Ադրիանո Չելենտանոն «Ջոան Լուի» ֆիլմում (Իտալիա)

23 հուլիս

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ-64
12.00 Զինուժ
12.35 Մուլտսերիալ «Թշվառները» (15-րդ, 16-րդ սերիաներ)
13.30 Մարդը եւ բնությունը
14.00 Փաստագրական շարք «Մնաս բարով, XX դար. 1939 թ.»
15.00 «Լեգո» հեռուստամրցույթ
15.20 Բաբելոնից հետո
16.00 Փաստագրական կինոնկար «Արեւելք-արեւմուտք արտացոլք»
17.00 Հայորդաց տներ
17.10 Փաստագրությունը կյանքն է
17.15 «Ես եւ դու» շոու ծրագիր
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 «Կապիտալ»
18.55 Ներկայացումը շարունակվում է
19.30 Կարոտ
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Անմեղության կանխավարկած
21.00 Կիրակնօրյա «Հայլուր»
21.40 Մանրամասներ
21.55 8 1/2. «Պայթյուն անցյալից»

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

10.00 Սերիալ «Երիտասարդ Ռուսաստանը»
11.05 «Պահմոցի»
11.30 Հնդկական կինոյի ժամ. գեղ.ֆիլմ «Պետք չէ վախենալ սիրուց»
18.00 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «Մաուգլի»
19.10 «Civilis»
19.30 Համերգ
20.00 «Միասին+» (ՄԻՐ)
20.30 «Ներընչանք». Հենրիկ Սիրավյան
21.00 Դասական ընտրանի
21.30 Գործարար Հայաստան
22.00 Ջազ
22.30 «Ոգնի» լոտո
23.30 Գ/Ֆ «Սրբակույսները»

11.05 Շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Համերգ. Գառնի-2000
14.45 Գանձերի կղզին (6-րդ մաս)
15.00 Հրապարակ
15.15 Ի դեպ
15.40 Հեսագիծ
16.30 Մեյ-դեյ
17.00 Գ/Ֆ «Օնասիս» (2-րդ մաս)
18.30 Ոսիկան
18.45 Չապլինը ներկայացնում է
19.45 Օլյայի օրագիրը
20.00 Անուշադրության կենտրոն
22.30 Յոթ քար
23.00 Գ/Ֆ «Հարեմ»

9.00 Նորություններ
9.10 Բանակային խանութ
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Ալադին»
10.10 Վաղորդյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Կոփիլովի «Անլուրջ նոթերը»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.05 Սերիալ «Ալֆ»
12.35 Առողջություն
13.05 Գ/Ֆ «Ուղղահայաց»
15.00 Ճանապարհորդների ակումբ
15.45 Մի գլուխգործոցի պատմություն
16.00 Նորություններ
16.10 Սերիալ «Լեռնցին» (2-րդ սերիա)
17.05 Ամեն ինչ հնարավոր է
17.20 Դիսնեյ-ակումբ «101 դալմաթին»
17.50 Դիսնեյ-ակումբ «Վինի Թուխի նոր արկածները»
18.15 Որ հիշենք... Վլ. Վիսոցկի
19.00 Նորություններ
19.15 Ծիծաղի համայնապատկեր
19.55 Գ/Ֆ «Խայծմերուկ» (դերերում` Լ. Յարմոլնիկ, Ա. Լեզջիլովա, Ա. Եֆրեմով, 1998 թ.)
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Պաշարման մեջ» (դերերում` Ս. Սիգալ, Թ. Լ. Ջոնս. ԱՄՆ, 1992 թ.)
00.50 Ֆուտբոլի ժամանակը
01.35 Քաղաքական ֆիլմ «Ոստիկանության կոմիսարի խոստովանությունը հանրապետության դատախազին» (գլխ. դերում` Ֆ. Ներո, Իտալիա, 1971 թ.)

РТР

9.00 «Վիկտորիա» զինվորական երգի փառատոն
10.20 Մանկան շուրթերով
10.50 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.30 «Քաղաքիկ»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Մուլտծրագիր
14.00, 21.00 Լուրեր
14.25 Ալեքսանդր Ֆատյուշինը, Գեորգի Ժժենովը «Դեղամիջոց վախի դեմ» ֆիլմում
16.10 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
17.05 Վավերագրական ֆիլմ «Ինչ արժե գեղեցկությունը» (ԱՄՆ)
18.00 Մամուլի ակումբ
19.00 «Միջազգային համայնապատկեր» Ալեքսանդր Գուրնովի հետ
19.30 «Ռոսիա» կինոթատրոն. Ստանիսլավ Սադալսկին, Սամուիլ Կիկալեյշվիլին «Խաբեբաները» ֆիլմում
21.45 Շաբաթվա ֆիլմը. Իրինա Ռոզանովան, Իգոր Սկլյարը «Երկուշաբթվա երեխաները» ֆիլմում
23.35 Վերջին սեանս. Ալ. Պաչինոն, Ռոբերտ դե Նիրոն «Գոտեմարտ» ֆիլմում (ԱՄՆ)

24 հուլիս

9.00 Հեռուստասերիալ «Թիկնապահները»
10.00 Կիրակնօրյա «Հայլուր»
10.35 Փաստագրական կինոնկար «Արեւելք արեւմուտքի արտացոլք»
11.30 Գ/Ֆ «Ժամանակի պահապան Լանսլոտը»
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտսերիալ «Թշվառները» (16-րդ սերիա)
17.45 Իմ տունը
18.00 Հեռուստասերիալ «Թիկնապահները» (վերջին սերիա)
19.00 Հենց այնպես
19.15 Մարդու ժամանակը
20.00 Ձեռագիր
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակատալոգ
21.50 Շրջադարձ
22.15 Կուլիսների ետեւում
22.35 Փաստագրական շարք «Մնաս բարով, XX դար. 1946 թ.»
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

9.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
10.30 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Կոբրա»
19.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
20.00 Լրաբեր
20.35 Ռ. Սավիսակալյանի «Հարցեր» հեղինակային ծրագիրը
21.20 Օրը
22.25 «1-02» լրատու
22.30 Չինաստանի գեղանկարի ցուցահանդես
22.50 Գ/Ֆ «Չինական թաղամաս»
(24.00 Լրաբեր)

19.05 Չոչիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Ավետա
20.30 Վ/Ֆ «Քո տոհմը»
22.05 Գ/Ֆ «Հաղթանակողը»
0.35 Ակնթարթ
0.40 Գ/Ֆ «Երկնաքերը»
(Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.20 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Ջոնի Քվեստի անհավանական արկածները»
16.45 Աստղային ժամ
17.10 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
17.40 Համով պատմություններ
17.55 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
19.00 Նորություններ
19.30 Կոմիկների կառաս
20.05 Գ/Ֆ «Ծովահենների գաղտնիքը» (դերերում` Ն. Պենկով, Ս. Տոմա, 1981 թ.)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.45 Սերիալ «Հազարամյակ»
23.40 «Հայացք»
00.25 Նորություններ
00.40 Մոսկովյան կինոփառատոնի օրագիրը
00.50 Դետեկտիվ «Մայք Համմեր»
01.50 «Պարանորմալ երեւույթներ. Փակ դոսյե»

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00 Նորություններ
7.20, 7.50, 8.40, 9.45 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.35, 9.35 Ընտանեկան նորություններ
8.30 PTP-ի փոստը
9.20 Հեռուստատեսային ՀՄՄ
10.35 Մուլտսերիալ «Կապիտան Պրոնինի արկածները»
10.45 Մուլտսերիալ «Սեւ ծովահենը»
11.10 Գ/Ֆ «Հրապուրողը» (Հնդկաստան, 1-ին սերիա)
12.05 Սերիալ «Սանտա Բարբարա»
13.00 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
14.00, 18.00, 21.00 Լուրեր
14.30 «Մարիանա ռոզա»
15.00 Սերիալ «Սեւ մարգարիտ»
15.50 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
16.50 Երկու ռոյալ
17.40 Հեռուստատեսային ՀՄՄ
18.30 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
19.20 Սերիալ «Մարգո թագուհին»
20.25 Զվարճալի ծրագիր «Ինչպես ծախսել միլիոնը»
21.45 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
23.35 Գեորգի Մարտինյուկը, Լեոնիդ Կանեւսկին, Էլգա Լեժդեյը «Հետաքննությունը վարում են գիտակները» սերիալում
01.00 Ռինգ-2000
02.05 Հերթապահ բաժանմունք

@rminco Global Telecommunications
Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2: Գրանցման թիվ 65: Դասիչ 69150: Պատվեր 1299: Տպաքանակը` 4000: Ստորագրված է տպագրության` 21. 07. 2000: Գինը` 100 դրամ